

Nr 137.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap; given Stockholms slott den 19 mars 1924.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Birger Ekeberg.

Förslag

till

Lag

om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Svenskt medborgarskap förvärvas, på grund av födsel, av barn i äktenskap, vars fader är svensk medborgare, samt av barn utom äktenskap, vars moder är svensk medborgare.

Hittebarn, som anträffas här i riket, anses, intill dess annat utrönes, såsom svensk medborgare.

2 §.

Utländsk man eller utländsk ogift kvinna, som är född här i riket och oavbrutet här haft sitt hemvist, blir svensk medborgare vid uppnädd ålder av tjugutvå år.

Vad i första stycket sägs gälla ej den, som under sista året skriftligen av sagt sig rättigheten att bliva svensk medborgare och därvid tillika med behörigt bevis styrkt sig äga medborgarskap i annat land. Rätt till avsägelse, som nu är nämnd, tillkommer dock ej den, vars fader eller, då fråga är om barn utom äktenskap, moder begagnat sig av sådan rätt.

Avsägelse, som i andra stycket sägs, skall ske, om den, varom fråga är, har sitt hemvist i Stockholm, hos överståthållarämbetet och eljest hos Konungens befallningshavande i det län, inom vilket han har sitt hemvist. Det åligger den myndighet, hos vilken avsägelse göres, att pröva avsägelserna samt att därom meddela beslut.

3 §.

Utländsk kvinna, som ingår äktenskap med svensk medborgare, förvärfvar genom giftermålet svenskt medborgarskap.

Hava makarna barn samman före äktenskapet, blir jämväl barnet svensk medborgare, såframt det är ogift och ännu ej fyllt tjugettu år.

4 §.

Den, som, på grund av födseln, varit svensk, men förlorat sitt svenska medborgarskap utan att bliva medborgare i annat land, återvinner svenskt medborgarskap genom att taga hemvist här i riket.

Den, som, på grund av födseln, varit svensk, men sedermera blivit annat lands medborgare, återvinner svenskt medborgarskap, såframt han, efter förlust av det utländska medborgarskapet, tager hemvist här i riket, eller ock, medan han har hemvist här i riket, går sitt utländska medborgarskap förlustig.

5 §.

Konungen äger, på ansökan, till svensk medborgare upptaga (naturalisera) utlänning, som

1. fyllt tjuguettt år;
2. sedan fem år har hemvist här i riket;
3. gjort sig känd för hederlig vandel; samt
4. har möjlighet att försörja sig och sin familj.

Finnes sökandens upptagande till svensk medborgare medföra gagn för riket, eller har sökanden förut ägt svenskt medborgarskap, eller föreligga eljest med hänsyn till sökandens förhållanden synnerliga skäl för hans upptagande till svensk medborgare, må svenskt medborgarskap honom beviljas utan hinder av här ovan under punkterna 1 och 2 stadgade villkor.

Upphör ej sökanden enligt rätten i det land, han tillhör, i och med sin naturalisation som svensk medborgare att vara medborgare i det landet, utan fordras härför medgivande av landets regering eller annan myndighet därstädes, vare, såframt ansökningen bifalles och sökanden ej redan styrkt, att sådant medgivande lämnats, som villkor för medborgarskapets förvärvande stadgat, att sökanden skall inom viss tid och inför den Konungens befallningshavande, som Konungen bestämmer, styrka, att dylikt medgivande lämnats. Det åligger befallningshavanden att pröva, huruvida behörigt bevis företetts, och att därom meddela beslut. Kan sökanden ej förete bevis, som nyss nämnts, må, där synnerliga skäl därtill äro, medborgarskap honom ändock av Konungen beviljas.

6 §.

Blir utländsk man svensk medborgare enligt 2 eller 4 §, medför detta svenskt medborgarskap jämväl för hans hustru och ogifta barn i äktenskap under tjuguettt år, såframt de hava hemvist här i riket. Hava de ej hemvist här i riket, men tager sedermera hustrun under äktenskapets bestånd eller barn, som ännu är ogift och under tjuguettt år, under faderns livstid hemvist härstädes, vinner hustrun eller barnet svenskt medborgarskap, om mannen fortfarande är svensk medborgare.

Vad i första stycket sägs skall ej äga tillämpning å barn, som, efter äktenskaps återgång eller äktenskapsskillnad, står under moderns vårdnad, ej heller, medan hemskillnad består, å hustrun och barn, om vilket hon har vårdnaden.

Varder utländsk man, på ansökan enligt 5 §, upptagen till svensk medborgare, medför detta, om därvid ej annorlunda bestämts, svenskt medbor-

garskap även för hans hustru, så ock för hans barn i äktenskap, såframt dessa äro ogifta och under tjuuett år. Hustrun skall, där ej särskilda skäl föranleda annat, beredas tillfälle att i ärendet avgiva yttrande.

7 §.

Vad i 6 § är stadgat därom, att barn i äktenskap förvärvar svenskt medborgarskap tillsammans med fadern, skall äga motsvarande tillämpning:

1. å förhållandet mellan barn utom äktenskap och barnets moder, såframt ej fadern är utländsk man och har vårdnaden om barnet;
2. å förhållandet mellan barn i äktenskap och moder, som är änka; samt
3. å förhållandet mellan barn i äktenskap och moder, vars äktenskap eljest är upplöst eller som är hemskild, såframt barnet står under moderns vårdnad.

8 §.

Svenskt medborgarskap förloras av den, som, genom naturalisation eller giftermål eller ock eljest, blir medborgare i annat land och där har eller efter förvärvet av medborgarskapet tager sitt hemvist. Oberoende av hemvistet förloras svenskt medborgarskap av ogift barn under tjuuett år, som blir utländsk medborgare genom föräldrarnas äktenskap.

9 §.

Svensk man eller svensk ogift kvinna, som är född utom riket och aldrig här haft hemvist, förlorar sitt svenska medborgarskap vid uppnådd ålder av tjugutvå år, såframt ej dessförinnan Konungen, på ansökan, medgivit, att medborgarskapet ändock må bibehållas. Med hemvist här i landet skall till sin verkan vara likställd vistelse här för fullgörande av värnplikt eller för deltagande i undervisningen vid svensk läroanstalt eller ock eljest under förhållanden, som tyda på samhörighet med Sverige.

Förlust av svenskt medborgarskap enligt denna paragraf för svensk man medför förlust av sådant medborgarskap även för hans hustru samt barn i äktenskap. Vad nu är sagt äge motsvarande tillämpning å förhållandet mellan en kvinna och hennes barn utom äktenskap.

10 §.

Vill någon, som är eller önskar bliva utländsk medborgare, erhålla befrielse från sitt svenska medborgarskap, göra därom ansökning hos Konungen. Bifalles dylik ansökning, vare, om sökanden ej redan är utländsk medborgare, som villkor stadgat, att sökanden inom viss tid skall hava förvärvat medborgarskap i annat land.

11 §.

Vill någon erhålla förklarande att han är svensk medborgare, må han därom göra ansökan hos Konungen, som, efter regeringsrättens hörande, äger meddela dylikt förklarande.

12 §.

Närmare bestämmelser angående ansökan, som i 5 § sägs, och den utredning, som erfordras för prövningen av sådan ansökan, så ock de föreskrifter, som eljest finnas erforderliga för denna lags tillämpning, givas av Konungen.

Övergångsbestämmelser.

13 §.

Den, som förlorat svenskt medborgarskap på grund av stadgandet i 7 § av lagen den 1 oktober 1894 om förvärvande och förlust av medborgarrätt, äger, såframt han icke förvärvat medborgarskap i annan stat samt förutsättningarna för förlust av medborgarskap enligt 9 § i denna lag icke heller äro för handen, återvinna svenskt medborgarskap genom att i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Konungen meddelas, hos svensk beskickning eller svenskt konsulat skriftligen anmäla sin önskan att åter bliva svensk medborgare.

Genom anmälan i den ordning, som i första stycket sägs, återvinnes, under enahanda villkor som där stadgas, svenskt medborgarskap jämväl av kvinna, som förvärvat svenskt medborgarskap genom födseln, men enligt stadgandet i första stycket av 6 § i lagen den 1 oktober 1894 förlorat sitt svenska medborgarskap genom giftermål med den, som ej är svensk medborgare.

Person, som ovan i denna paragraf nämns, återvinner svenskt medborgarskap jämväl genom att taga hemvist här i riket, även om sådant ej följer av stadgandet i 4 § första stycket.

Anmälan, som i denna paragraf sägs, kan ej med laga verkan göras av den, som ej fyllt tjuguetta år.

När någon blir svensk medborgare enligt denna paragraf, skall vad i 6 § första och andra styckena samt 7 § är för där avsedda fall stadgat lända till efterrättelse; dock skall det i 6 § första stycket med avseende å hustru och barn stadgade villkoret om hemvist här i riket ej gälla för det fall att det svenska medborgarskapet återvinnes genom anmälan hos svensk myndighet i utlandet.

14 §.

För person, som i första stycket av 9 § sägs, och som uppnar tjugutva års ålder under något av åren 1925—1927, skall förlust av svenskt medborgarskap under de i 9 § stadgade förutsättningar inträda först med utgången av år 1927.

15 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1925, da förordningen den 27 februari 1858 angående ordningen och villkoren för utländsk mans upp-

tagande till svensk medborgare och lagen den 1 oktober 1894 om förvärvande och förlust av medborgarrätt skola upphöra att gälla.

Står bestämmelse i traktat, som Sverige ingått med främmande stat och som vid denna lags ikraftträdande är gällande, i strid med vad i samma lag är stadgat, skall den bestämmelsen lända till efterrättelse.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Ekeberg, anmäler ärende angående *förslag till lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap*. Därvid anför föredraganden följande:

Nu gällande bestämmelser om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap finnas inrymda, förutom i § 33 regeringsformen, dels i lagen den 1 oktober 1894 om förvärvande och förlust av medborgarrätt och dels i förordningen den 27 februari 1858 angående ordningen och villkoren för utländsk mans upptagande till svensk medborgare, vilken förordning även den är av lags natur.

Nyssnämnda år 1894 utfärdade medborgarskapslag, som trädde i kraft den 1 januari 1895, utgjorde det svenska resultatet av ett under åren 1888—1890 bedrivet samarbete på nu ifrågavarande lagstiftningsområde mellan kommitterade för Sverige, Norge och Danmark. Frånsett några smärre ändringar, vilka alla kunna betraktas som allenast förtydliganden, överensstämde 1894 års lag i sitt ursprungliga skick helt och hållet med de kommitterades svenska lagförslag. Sedermera har lagen undergått allenast ett par ändringar av mer underordnad betydelse.

Frågan om vissa ändringar av den svenska medborgarskapslagstiftningen har emellertid varit uppe vid olika tillfällen. Sålunda tog riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t av den 17 maj 1912 (nr 132) initiativet till en betydelsefull ändring av 1894 års medborgarskapslag. I denna skrivelse riktade sig riksdagen i huvudsak mot stadgandet i 7 § av 1894 års lag därom att en utomlands boende svensk i regel förlorar sitt svenska medborgarskap på grund av tioårigt oavbrutet hemvist utom riket. Riksdagens hemställan i nämnda skrivelse gick ut därpå, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och i vad mån sådan ändring i gällande lagstiftning om förvärvande och förlust av medborgarskap kunde vidtagas, att såsom regel svensk medborgare ej utan sin egen vilja och vetskap förlorade sitt svenska medborgarskap, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Den 7 maj 1920 beslöt Kungl. Maj:t, på hemställan av dåvarande chefen för justitiedepartementet, att inbjuda de norska och danska regeringarna att med Sverige deltaga i ett gemensamt arbete för vinnande av en reformerad, i huvudsak ensartad lagstiftning på det medborgarrättsliga området. Sedan de norska och danska regeringarna avgivit jakande svar på denna inbjudan, fördes under år 1921 förhandlingar i ämnet mellan delegerade för de tre länderna. Såsom resultat av sitt arbete framlade nämnda delegerade förslag till särskilda nya lagar för Sverige, Norge och Danmark om förvärvande och förlust av medborgarrätt jämte åtföljande, för alla tre förslagen gemensamma motiv. Det svenska betänkandet i ämnet överlämnades till Kungl. Maj:t av den svenske delegerade med skrivelse den 15 december 1921.

Sedan det sålunda utarbetade svenska förslaget i anledning av vissa överdetsamma avgivna yttranden undergått en del smärre ändringar, blev detsamma den 27 september 1922 remitterat till lagrådet för utlåtandes avgivande. Dyligt utlåtande avgavs den 28 november samma år. Efter det därefter, med anledning av en del inom lagrådet framställda erinringar, i förslaget vidtagits vissa ytterligare ändringar, avläts till riksdagen proposition i ämnet den 26 januari 1923 (nr 29). Över propositionen avgav konstitutionsutskottet utlåtande den 13 mars 1923 (nr 15). I detta utlåtande blev propositionen med vissa ändringar tillstyrkt. Fyra reservanter avstyrkte propositionen, varjämte en del ytterligare reservationer avgåvos mot särskilda delar av utskottets utlåtande. Vid frågans behandling i riksdagen biföll andra kammaren (den 11 april 1923) utskottets förslag, i den avgörande voteringen med 114 röster mot 68. Första kammaren återfattade (den 7 april 1923) med 72 röster mot 52 beslut i överensstämmelse med förstnämnda reservanternas yrkande, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t, eventuellt efter samarbete med de norska och danska regeringarna, måtte taga den i propositionen behandlade frågan i förnyat övervägande samt därefter för riksdagen framlägga nytt förslag till lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap.

Av frågans behandling i riksdagen torde framgå, att inom riksdagen förefunnos vitt utbredda sympatier för antagande av en ny medborgarskapslag i huvudsaklig överensstämmelse med 1923 års proposition. Anledningen till att nämnda proposition icke antogs av första kammaren torde i huvudsak vara att söka dels i de olika meningar, som under frågans behandling gjort sig gällande beträffande den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning, och dels i det förhållandet att man ansåg sig sakna visshet, huruvida den åsyftade likheten i skandinavisk lagstiftning stode att vinna, då något förslag i ämnet då ännu ej blivit framlagt för den danska riksdagen. Hos vissa av dem, som vid förra riksdagen yrkade på förnyad utredning, torde till denna deras ståndpunkt även hava medverkat en förhoppning om att genom ytterligare förhandlingar med Norge och

Danmark skulle kunna vinnas än större överensstämmelse de skandinaviska förslagen emellan samt i sammanhang därmed åstadkommas en förenkling av förslaget i vissa avseenden.

Då jag kort efter mitt tillträde till justitieministerämbetet till behandling upptog förevarande lagstiftningsfråga, kom jag snart till den uppfattningen, att man beträffande densamma hade att välja mellan tvenne vägar: att för riksdagen fortast möjligt framlägga förslag ellenast om den s. k. 10-årslagens ersättande med andra bestämmelser, vartill 1912 års riksdagsskrivelse ju närmast syftat, men låta tillsvidare anstå med lagstiftningsfrågans framläggande i övrigt, eller att, efter förnyade förhandlingar med Norge och Danmark, framlägga ett med ledning av dessas resultat omarbetat nytt förslag, berörande frågan i hela dess vidd. Enär det då föreliggande förslaget, utöver de stadganden däri som voro avsedda att ersätta den s. k. 10-årslagen, innehöll en mångfald bestämmelser, vilka, på sätt jag strax får tillfälle att närmare utveckla, ostridigt torde få betraktas som avsevärda förbättringar i förhållande till nu gällande rätt, ansåg jag, att starka skäl talade för att försök gjordes att beträda den sist nämnda vägen. Först om hinder mötte mot inledande av nya förhandlingar med Norge och Danmark eller om dylika förhandlingar ledde till ett resultat, som ej lämpligen ansågs kunna läggas till grund för frågans vidare framförande, borde enligt min mening väljas den förra utvägen: framläggande av separatbestämmelser, avseende allenast 10-årslagens ersättande med andra stadganden.

Sedan från Norge och Danmark ingått jakande svar på framställda förfrågningar om villighet till fortsatta förhandlingar i ämnet de tre länderna emellan, sammanträdde under tiden 5—10 november 1923 i Kristiania för sådant ändamål särskilda delegerade för dessa länder. Sverige och Danmark representerades därvid av dessa länders delegerade vid 1921 års förhandlingar i ämnet, numera landshövdingen Sven Hagströmer och departementschefen Fr. Martensen-Larsen. Norsk delegerad var expeditionschefen i norska justitiedepartementet E. Alten. Dessutom deltog i förhandlingarna den norske delegerade vid de tidigare förhandlingarna, numera høiesteretsassessoren E. Hanssen samt byråchefen i det norska justitiedepartementet fröken Meyer. Som motiv för de fortsatta förhandlingarna framhölls från svensk sida främst angelägenheten av att mellan de tre länderna uppnåddes enighet i den viktiga frågan om den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning samt att jämväl i övrigt i största möjliga utsträckning undanröjdes de förefintliga skiljaktigheterna mellan de i de olika länderna föreliggande slutliga förslagen, varjämte påpekades önskvärdheten av att särskilt vissa av förslagets särskilda stadganden, där så låte sig göra, underginge en välbehövlig förenkling.

Att de förda förhandlingarna i stor utsträckning lett till avsett resultat framgår av de nya förslag till särskilda medborgarskapslagar för de tre länderna, som de delegerade framlagt och vilka finnas såsom bilaga (A)

fogade till detta protokoll. Beträffande den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning innehålla de särskilda förslagen så gott som fullständigt ensartade huvudregler (3, 6 och 8 §§). Förefintliga skiljaktigheter i övrigt hava i stor utsträckning — särskilt i 2, 4, 6 och 9 §§ — undanröjts och flera av stadgandena — främst 1 och 4 §§ samt § 8 i de norska och danska förslagen och 13 § i det svenska förslaget — hava därjämte undergått avsevärda förenklingar.

Beträffande förevarande lagstiftningsfrågas utveckling och nuvarande läge i Norge och Danmark torde det tillåtas mig att till en början beträffande tiden intill avlåtandet av 1923 års svenska proposition i ämnet (nr 29) hänvisa till vad nämnda proposition därom innehåller (sid. 10 och 11). Av vad där nämns må endast erinras om att, då 1921 års delegerade påbörjade sina förhandlingar, i Norge förelåg ett av den norska regeringen framlagt och av stortinget redan utskottsbehandlat förslag om ny norsk medborgarskapslagstiftning, vars slutbehandling i stortinget emellertid inställdes i avvaktan på resultatet av de delegerades arbete, samt att, sedan nämnda delegerade avgivit sitt betänkande, ny proposition i ämnet avläts till stortinget den 31 mars 1922. Härutöver må nu nämnas allenast följande. Sistnämnda norska proposition blev, efter det 1923 års svenska proposition fallit i svenska riksdagen, återkallad av den norska regeringen. Sedermera hava såväl i Danmark — den 1 februari 1924 (Landstinget Lovforslag Nr 47) — som i Norge — den 8 i samma månad (Ot. prp. nr 7) — avlåtits propositioner med lagförslag i ämnet, vilka — fränsett ett stadgande i den norska propositionen, som jag längre fram (vid 5 §) får tillfälle att närmare omnämna — till fullo överensstämma med 1923 års delegerades danska och norska utkast.

Efter närmare granskning av det lagförslag, som framgått som det svenska resultatet av de senaste skandinaviska förhandlingarna, har jag kommit till den uppfattningen, att detsamma är väl ägnat att läggas till grund för en förnyad proposition i ämnet till den svenska riksdagen. De anledningar, som, enligt vad förut nämnts, torde hava föranlett förevarande lagstiftningsfrågas fall vid 1923 års riksdag, måste enligt min mening anses hava genom dessa sista förhandlingar undanröjts eller i allt fall förlorat i styrka. Att inskränka en ny proposition i ämnet till att omfatta allenast stadganden, avsedda att ersätta förutnämnda s. k. 10-årslag, torde vid sådana förhållanden ej vara lämpligt. Erfarenheten från den nuvarande medborgarskapslagstiftningens mångåriga tillämpande har givit vid handen, att denna lagstiftning är behäftad med många avsevärda brister även i andra avseenden än i fråga om förlust av medborgarskap på grund av utomlandsvistelse. Dessa brister skulle, på sätt redan antytts, avhjälpas genom det föreliggande förslagets upphöjande till lag. Blev åter en blivande ny proposition inskränkt till att omfatta allenast 10-årslagens ersättande med andra stadganden, komme att på obestämd tid uppskjutas genomförandet av alla de övriga förbättringar i förhållande till nu gäl-

lande rätt, som det föreliggande förslaget ostridigt har att uppvisa. Som exempel på dylika förbättringar tillåter jag mig anföra följande.

Enligt nu gällande rätt går svensk kvinna, som gifter sig med utländsk man, alltid genom giftermålet förlustig sitt svenska medborgarskap. Hon upphör att vara svensk medborgare, även om hon efter giftermålet förblir boende här i landet och även om hon ej genom giftermålet förvärvar annat medborgarskap, såsom förhållandet t. ex. är om mannen är nordamerikansk medborgare eller ej är medborgare i något land. I sistnämnda fall blir hon således medborgarskapslös. Enligt förslaget åter skulle en svenska, som gifter sig med en utlänning, dels aldrig genom giftermålet förlora sitt svenska medborgarskap under annan förutsättning, än att hon genom giftermålet blir annat lands medborgare, dels ej heller under nämnda förutsättning gå sitt svenska medborgarskap förlustig, om hon efter giftermålet förblir boende här i landet, utan förlora det samma först, om hon har eller sedermera tager sitt hemvist i mannens hemland. Om en svensk man, som övergivit hustru och barn samt emigrerat till främmande land, låter naturalisera sig som detta lands medborgare samt en dylik naturalisation enligt det landets lag omfattar även hans hustru och minderåriga barn, var dessa än äro bosatta, förlora enligt gällande rätt dessa senare sitt svenska medborgarskap, även om de kvarbo i Sverige och sambandet mellan dem och mannen är faktiskt helt slitet; enligt förslaget skulle hustrun och de minderåriga barnen i detta fall behålla sitt svenska medborgarskap, intill dess att de eventuellt taga sitt hemvist i mannens hemland. Blir en svenska, som genom äktenskap med utländsk man förlorat sitt svenska medborgarskap, sedermera änka, kan hon visserligen, om hon har eller tager sitt hemvist här i Sverige, enligt nuvarande rätt själv genom naturalisation återförvärva sitt svenska medborgarskap, men hennes i äktenskapet födda minderåriga barn omfattas ej av naturalisationen och kunna ej heller självständigt vinna svenskt medborgarskap, så länge de äro minderåriga; enligt förslaget skulle dessa barn komma att i regel omfattas av moderns naturalisation. Då en förutvarande svensk enligt gällande bestämmelser efter återflyttning till Sverige automatiskt återförvärvar svenskt medborgarskap, återvinna enligt gällande rätt hans minderåriga barn samtidigt svenskt medborgarskap även för det fall att dessa på grund av skilsmässa mellan föräldrarna äro lagligen undandragna faderns och i stället överlämnade i moderns vårdnad; enligt förslaget skulle så ej bli fallet, utan dessa barn i stället rätta sig efter modern i medborgarrättsligt hänseende. Till givna förbättringar äro även att hänföra förslagets bestämmelser om förutsättningarna för vinnande av naturalisation, den större möjlighet att utan hinder av vissa naturalisationsvillkor vinna svenskt medborgarskap, som förslaget erbjuder särskilt för förutvarande svenska medborgare, o. s. v.

På grund av vad nu sagts och då propositioner i ämnet, grundade på de norska och danska resultatet av de senaste skandinaviska förhand-

lingarna, på sätt förut nämnts, redan avlåtits till det norska stortinget och den danska riksdagen, tvekar jag ej att föreslå Kungl. Maj:t, att förnyad proposition, omfattande denna lagstiftningsfråga i dess helhet, avlättes till innevarande års riksdag. Det lagförslag, som jag för sådant ändamål låtit utarbete inom justitiedepartementet, skiljer sig allenast obetydligt från 1923 års delegerades svenska förslag. I det följande kommer jag till en början att till behandling upptaga vissa spörsmål av mera principiell natur, vilka hava avseende å ett flertal av förslagets paragrafer, nämligen frågan hur den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning bör ordnas samt frågan vid vilken ålder barn skola upphöra att följa fadern resp. modern, då dessas medborgarskap undergår ändring. Vid den därefter följande behandlingen av de särskilda paragraferna kommer jag i huvudsak att redogöra allenast för, i vilka avseenden det av mig sålunda förordade lagförslaget skiljer sig från det i 1923 års svenska proposition framlagda, under det att beträffande förslaget i övriga delar hänvisas till den utförliga redogörelse därför, som nämnda proposition innehåller.

Beträffande frågan om **den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning** vill jag nämna följande.

Enligt nu gällande rätt — 1894 års medborgarskapslag — tillerkännes gift kvinna i regel samma medborgarrättsliga ställning som hennes man. Sålunda stadgas där (3 §), att utländsk kvinna, som gifter sig med svensk medborgare, genom äktenskapet förvärvar svenskt medborgarskap, samt (6 §), att svensk kvinna, vilken gifter sig med den, som ej är svensk medborgare, genom äktenskapet förlorar sitt svenska medborgarskap. Kvinnan går i sistnämnda fall förlustig sitt svenska medborgarskap även för det fall att hon ej genom äktenskapet förvärvar annat medborgarskap. Jämväl när mannen under äktenskapet förändrar medborgarskap, låter den nuvarande svenska rätten hustrun i regel bliva delaktig av denna mannens förändrade medborgarrättsliga ställning. Sålunda stadgas (4 §), att naturalisation av utländsk man medför, om därvid ej annorlunda bestämts, svenskt medborgarskap även för hans hustru. I vissa fall följer dock enligt vår nuvarande rätt hustrun ej sin man, då denne får sin medborgarrättsliga ställning ändrad. Förlorar sålunda en svensk man sitt svenska medborgarskap därigenom, att han (enligt 5 § första stycket) — genom naturalisation eller eljest — blir medborgare i annat land, går hans hustru därigenom förlustig sitt svenska medborgarskap allenast under förutsättning att jämväl hon blir delaktig av mannens nya medborgarskap (huvudregeln i 5 § första stycket är nämligen tillämplig även på henne). Vid förlust för svensk man av hans svenska medborgarskap på grund av viss tids oavbrutet hemvist utomlands undantages vidare hustrun från att omfattas av förlusten för det fall att hon blir i riket kvar (7 § andra stycket). Och i ett särskilt fall, då svensk man återvinner svenskt medborgarskap,

blir under viss förutsättning hustru, som ej är bosatt här i riket, ej delaktig av mannens medborgarskapsförvärv (8 § tredje stycket).

I det till lagrådet den 27 september 1922 remitterade lagförslaget föreslogos, i enlighet med de skandinaviska delegerades betänkande, en del ändrade bestämmelser, ägnade att i vissa avseenden tillerkänna den gifta kvinnan en från mannen mera oberoende ställning i medborgarrättsligt avseende. Sålunda gävos i 8 § av detta förslag åt de där meddelade stadgandena om förlust av svenskt medborgarskap en sådan avfattning, att en svensk kvinna, som gifte sig med en utländsk man, ej skulle genom giftermålet förlora sitt svenska medborgarskap under annan förutsättning än att hon därigenom bleve annat lands medborgare. Vidare stadgades i fråga om automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap (2 § och 4 §) från regeln att hustru följer mannen i medborgarrättsligt avseende undantag för sådana fall, då bandet mellan mannen och hustrun kunde förut sättas vara slitet. Från nämnda regel gjordes nämligen undantag för hustru, som icke hade sitt hemvist här i riket eller som vore hemskild (6 § andra stycket).

I lagrådets yttrande över nämnda förslag uttalade sig lagrådets flesta ledamöter för principen om den gifta kvinnans oberoende av mannen i medborgarrättsligt avseende. De höllo före, att en reform i denna riktning borde fullt ut genomföras, med allenast den begränsningen, att svensk kvinna, som gifte sig med en utlänning och på grund av äktenskapet förvärvade annat medborgarskap, skulle förlora sitt svenska medborgarskap, om hon vid äktenskapets ingående hade eller sedermera toge sitt hemvist i det främmande land, där hon sålunda blivit medborgare. En av lagrådets ledamöter fann däremot en ytterligare utredning av förevarande fråga erforderlig, särskilt med hänsyn till dess sammanhang med vissa internationellt privaträttsliga regler, men ansåg likväl avgörande hinder ej möta mot antagande redan nu av en regel, enligt vilken svensk kvinna, som gifte sig med utländsk medborgare och genom giftermålet förvärvade mannens nationalitet, finge behålla sitt svenska medborgarskap, dock — på sätt lagrådets majoritet föreslagit — allenast intill dess hon toge sitt hemvist i mannens hemland.

Den till 1923 års riksdag avlatna propositionen intog i frågan om den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning följande ståndpunkt. Vad först angår spörsmålet om svensk kvinnas *förlust* av sitt svenska medborgarskap *genom giftermål* med utländsk man, anslöt sig propositionen till det av lagrådets majoritet föreslagna och av dess förut omförmälda skiljaktige ledamot biträdda förslag att göra huvudregeln i 8 § tillämplig även på en dylik kvinna. En svensk kvinna, som gifte sig med en utländsk medborgare och genom giftermålet förvärvade mannens medborgarskap, skulle alltså gå sitt svenska medborgarskap förlustig allenast om hon vid giftermålets ingående hade eller senare toge sitt hemvist i mannens hemland. Propositionen gick alltså beträffande den gifta kvin-

nans medborgarrättsliga självständighet i nu förevarande avseende till och med något längre än Fredrika Bremerförbundets styrelse yrkat i sitt över 1921 års betänkande avgivna yttrande. I detta hade nämligen styrelsen framställt förslag om att en svensk kvinna, som gifte sig med en utlänning, skulle, även om hon genom äktenskapet förvärvade annat medborgarskap, behålla sitt svenska medborgarskap allenast så länge hon kvarbodde i Sverige. Alternativt hade styrelsen ifrågasatt, att åt en dylik kvinna skulle tillerkännas rätt att före vigseln göra förbehåll om bibehållande av sitt svenska medborgarskap, så länge hon hade sitt hemvist här i landet.

I fråga om utländsk kvinnas *förvärv* av svenskt medborgarskap genom *giftermål* med svensk medborgare ställde sig 1923 års proposition på den nuvarande svenska rättens ståndpunkt. En utländsk kvinna, som gifte sig med en svensk medborgare, skulle alltså fortfarande alltid genom giftermålet förvärva svenskt medborgarskap. Som skäl för att propositionen beträffande detta spörsmål icke anslöt sig till lagrådsmajoritetens förslag, enligt vilket ur lagförslaget skulle helt utgå bestämmelsen om att utländsk kvinna, som gifte sig med svensk man, skulle genom giftermålet förvärva svenskt medborgarskap, anfördes i huvudsak, att genom en dylik ändring skulle, så som reglerna om förlust av medborgarskap genom giftermål vore ordnade i de utländska lagstiftningarna, i stor utsträckning uppkomma medborgarskapslöshet för med svensk man gift kvinna.

Beträffande frågan huruvida hustru skall följa mannen i medborgarrättsligt avseende, då denne *under äktenskapet förvärvar* svenskt medborgarskap, anslöt propositionen sig i huvudsak till de bestämmelser därutinnan, som det till lagrådet remitterade förslaget innehöll (se förut sid. 13).

I sitt utlåtande över 1923 års proposition ställde konstitutionsutskottet sig på propositionens ståndpunkt, så vitt angick gift kvinnas förlust av svenskt medborgarskap genom giftermål med utländsk medborgare samt hennes delaktighet i mannens förvärv av svenskt medborgarskap under äktenskapet. Beträffande utländsk kvinnas förvärv av svenskt medborgarskap genom giftermål med svensk medborgare föreslog däremot utskottet (8 ledamöter) en viss modifikation i nu gällande, i propositionen upptagna regel. Enligt utskottets förslag skulle en utländsk kvinna, som gifte sig med en svensk medborgare, genom giftermålet förvärva svenskt medborgarskap, dels om hon vid äktenskapets ingående hade eller genom giftermålet finge hemvist här i riket, dels ock om så visserligen ej vore fallet, men hon genom giftermålet förlorade sitt utländska medborgarskap. Förvärv av svenskt medborgarskap skulle således vara uteslutet allenast i sådana fall, då den utländska kvinnan komme att efter giftermålet behålla sitt hemvist utom Sverige och därjämte ej genom giftermålet förlorade sitt dittillsvarande medborgarskap. Som ett komplement till denna regel förordade utskottet den ytterligare bestämmelsen att utländsk kvinna, som inginge äktenskap med svensk medborgare, men icke, enligt utskottets nyssnämnda förslag, genom giftermålet

förvärvade svenskt medborgarskap, skulle bliva svensk medborgare, såframt hon under äktenskapets bestånd toge hemvist här i riket eller ginge sitt utländska medborgarskap förlustig och mannen då fortfarande vore svensk medborgare. Åtskilliga reservanter inom utskottet (likaledes 8 ledamöter) ställde sig även beträffande frågan om utländsk kvinnas förvärv av svenskt medborgarskap genom giftermål med svensk medborgare helt på propositionens ståndpunkt.

Innan jag övergår till en redogörelse för 1923 års skandinaviska delegerades behandling av frågan om den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning samt till min egen uppfattning av samma spörsmål, torde det tillätas mig att lämna en kort översikt över den ståndpunkt de nyare utländska lagarna och lagförslagen intaga till denna fråga. Därvid vill jag dels för vinnande av större överskådlighet och dels med hänsyn till förevarande frågas läge här i Sverige främst hålla mig till spörsmålet om själva giftermålets inverkan på kvinnans medborgarskap.

Bortsett från Sydamerikas stater kunna de utländska medborgarskapslagstiftningarna sägas hava allt intill senaste tid vilat på principen om medborgarrättslig enhet makar emellan. Vad särskilt angår ett giftermåls inverkan på en kvinnas medborgarskap har — fortfarande bortsett från Sydamerikas stater — undantagslöst gällt, att en utländsk kvinna, som ingick äktenskap med en inländsk medborgare, genom giftermålet förvärvat mannens medborgarskap. Som regel har också en inländsk kvinnas giftermål med utländsk man för henne medfört förlust av hennes inländska medborgarskap; i vissa länder (Norge och några romanska stater) har förlusten dock gjorts beroende av att kvinnan genom giftermålet förvärvat annat medborgarskap.

I vad sålunda gällt har, på sätt redan omnämndes i 1923 års proposition, en radikal ändring nyligen införts i *Amerikas förenta stater* genom en lag av den 22 september 1922. Enligt denna blir icke längre en utländsk kvinna, som gifter sig med en amerikansk medborgare eller vars man förvärvar amerikanskt medborgarskap, utan vidare härigenom amerikansk medborgare. Hon måste själv söka amerikanskt medborgarskap, varvid för henne gäller vissa lättnader med avseende å de för naturalisation i allmänhet uppställda villkoren. Å andra sidan går en amerikansk kvinna, som gifter sig med en utländsk man, ej genom giftermålet förlustig sitt amerikanska medborgarskap, med mindre hon på närmare bestämt sätt uttryckligen förklarar sig avstå från detta. Bosätter sig en dylik kvinna utom Amerikas förenta stater, förlorar hon emellertid i regel efter en tid automatiskt sitt amerikanska medborgarskap, nämligen efter två år, om bosättningen ägt rum i mannens hemland, eljest efter fem år.

En så genomgripande förändring av den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning som den, vilken sålunda kommit till stånd i Amerikas förenta stater, har ej genomförts i något europeiskt land, på sätt torde framgå

av följande korta redogörelse för de nyaste europeiska lagstiftningarna på detta område.

De nya medborgarskapslagarna i *Lettland* (av år 1919 med ändringar år 1921) och i *Polen* (av år 1920) stå i nu ifrågavarande avseende på den nuvarande allmänna europeiska ståndpunkten. En utländska, som ingår äktenskap med en lett resp. en polack, förvärvar genom giftermålet lettiskt resp. polskt medborgarskap, och en lettiska resp. polska, som gifter sig med en utlänning, förlorar i regel genom giftermålet sitt lettiska resp. polska medborgarskap.

Enligt gällande medborgarskapslag i *Estland* (av den 27 oktober 1922) förvärvar en utländska, som gifter sig med en estnisk medborgare, estniskt medborgarskap, under det att en estniska, som gifter sig med en utlänning, förlorar sitt estniska medborgarskap, såframt hon ej inom två veckor från äktenskapets ingående på visst sätt avger förklaring om sin önskan att bibehålla sitt estniska medborgarskap.

Liknande regler gälla i *Belgien* enligt en ny belgisk medborgarskapslag (av den 15 maj 1922). En utländska, som gifter sig med en belgare eller vars man blir belgisk medborgare på grund av option, förvärvar undantagslöst belgiskt medborgarskap. En belgiska, som gifter sig med en utländsk medborgare och genom giftermålet förvärvar annat medborgarskap, förlorar i regel sitt belgiska medborgarskap; är hon född belgiska, kan hon emellertid inom sex månader från äktenskapets ingående på visst sätt göra förbehåll om bibehållande av sitt belgiska medborgarskap.

Utöver vad nu sagts hava, såvitt inhämtade upplysningar giva vid handen, under de senare åren icke i utlandet införts några nya medborgarrättsliga stadganden av intresse i nu förevarande avseenden. I vissa länder föreligga emellertid lagförslag i ämnet, rörande vilka jag i detta sammanhang tillåter mig anföra följande.

I *Österrike* har utarbetats ett förslag till fullständigt ny medborgarskapslag. Enligt detta förslag, som förelades nationalförsamlingen under dess förra legislationsperiod men ej då hann slutbehandlas, skulle nu gällande regler om utländsk kvinnas förvärv av österrikiskt medborgarskap genom giftermål med österrikisk medborgare och om österrikisk kvinnas förlust av österrikiskt medborgarskap genom giftermål med utländsk man bibehållas. Enligt inhämtad upplysning kommer detta lagförslag att inom kort med vissa jämkningar anyo föreläggas nationalförsamlingen.

I *Frankrike* biföll senaten för sin del den 21 mars 1922 ett lagförslag, enligt vilket bland annat gällande stadgande i *Code civil* därom, att fransk kvinna, som ingår äktenskap med utländsk medborgare, genom giftermålet förlorar sitt franska medborgarskap, skulle komma att ändras därhän, att en dylik kvinna skulle komma att i trots av giftermålet behålla sitt franska medborgarskap, för så vitt hon ej uttryckligen vid giftermålets ingående förklarade sig vilja förvärva mannens medborgarskap. Sedermera har senaten på förslag av enskild motionär för sin del den 11 juli 1923 antagit ett

tillägg till nämnda lagförslag av innehåll, att en utländsk kvinna, som gifter sig med en fransman, ej skulle genom giftermålet förvärva franskt medborgarskap, med mindre hon vid giftermålet uttryckligen förklarar, att hon vill förvärva mannens franska medborgarskap. Enligt inhämtad upplysning har intetdera av dessa båda lagförslag ännu blivit handlagt av deputeradekammaren.

I *Storbritannien* har frågan om den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning varit föremål för överläggningar inom en parlamentarisk kommitté, vilken tillsattes förra året på förslag av en underhusledamot och bestod av fem ledamöter från ett vart av parlamentets båda hus. Denna kommitté har icke kunnat ena sig om något gemensamt uttalande. Fyra av underhusledamöterna hava för sin del förordat ändringsförslag av följande innebörd. En brittisk kvinna, som gifte sig med en utlänning, skulle icke utan vidare genom giftermålet förlora sitt brittiska medborgarskap, men det skulle stå en dylik kvinna fritt att göra »a declaration of alienage» och, om hon avgåve en sådan förklaring, skulle hon därmed upphöra att vara brittisk medborgare; och en utländsk kvinna, som gifte sig med en britt, skulle icke utan vidare genom giftermålet förvärva brittiskt medborgarskap, men om hon eller hennes man vore bosatt inom *Storbritannien*, skulle hon äga rätt att bli naturaliserad som brittisk medborgare utan hinder av att hon ej uppfyllde de vanliga villkoren för vinnande av naturalisation. De fem överhusledamöterna hava i de nu gällande brittiska reglerna om gift kvinnas medborgarskap föreslagit allenast den ändringen, att en brittiska, som gifte sig med en utlänning, skulle förlora sitt brittiska medborgarskap endast såframt hon genom giftermålet förvärvade sin mans medborgarskap. Nämnas kan, att de representer för »*Home Office*» och »*Foreign Office*», som fått tillfälle att för kommittén framlägga sin åsikt i nu förevarande avseenden, framställt starka betänkligheter mot de av nyssnämnda underhusledamöter framförda förslagen, därvid bland annat framhållits den medborgarskapslöshet med därmed förenade olägenheter, som därigenom skulle skapas för utländska kvinnor, gifta med brittiska män.

I *Tyskland* har inom tyska folkrepresentationen väckts en motion, som gar ut därpå, att tysk kvinna ej skall utan sin egen vilja förlora sitt tyska medborgarskap genom giftermål med utländsk man. I det nuvarande stadgandet att utländsk kvinna genom giftermål med tysk man förvärvar tyskt medborgarskap föreslås däremot ingen ändring.

Utöver vad nu sagts föreligger i utlandet — utom *Skandinavien* —, såvitt inhämtade upplysningar giva vid handen, inga nya ändringsförslag beträffande den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning.

Beträffande nu ifrågavarande spörsmål hava såväl 1923 års skandinaviska delegerade som 1924 års norska och danska propositioner i stort sett anslutit sig till den ståndpunkt, som 1923 års svenska proposition intog. Salunda skulle, vad först angår inländsk kvinnas förlust av sitt inländska medborgarskap genom giftermål med utländsk man, inländsk kvinna,

som gifte sig med utländsk medborgare och genom giftermålet förvärvade utländskt medborgarskap, gå in under huvudregeln i 8 § och sålunda förlora sitt inländska medborgarskap allenast om hon hade eller toge sitt hemvist i det land, där hon förvärvat medborgarskap (i Norge och Danmark: utom Norge resp. Danmark).

Även beträffande frågan, när hustru skall i medborgarrättsligt avseende följa mannen vid dennes förvärv under äktenskapet av inländskt medborgarskap, hava Norge och Danmark helt övergått till den svenska ståndpunkten. Från förvärv av medborgarskap tillsammans med mannen, då denne automatiskt vinner medborgarskap (enligt 2 eller 4 §), skulle alltså komma att undantagas hustru, som ej har hemvist inom landet (se vidare härom vid 6 §). Att märka är dessutom, att i den norska propositionen, i överensstämmelse med ett av de svenska och norska delegerade framfört förslag, i slutet av 6 § införts en bestämmelse om att, då en naturalisationssökande man är gift, hans hustru i regel skall beredas tillfälle att yttra sig i ärendet. Om detta tillägg heter det i det över de delegerades förhandlingar förda protokollet.

»Genom ett dylikt stadgande skulle skapas garanti för att hustrun vid mannens naturalisation i regel skulle med honom förvärva svenskt medborgarskap allenast när det vore i överensstämmelse med hennes egen uttalande önskan, varjämte hustrun skulle bliva i tillfälle att uttala sig om, huruvida anledning förefunnes att från förvärv av svenskt medborgarskap tillsammans med mannen undantaga några av makarnas barn.»

Beträffande slutligen frågan om utländsk kvinnas förvärv av inländskt medborgarskap genom giftermål med inländsk man hava de norska och danska propositionerna, i överensstämmelse med 1923 års delegerades förslag, bibehållit den nu gällande regeln, att en utländska, som ingår äktenskap med en inländsk man, alltid genom giftermålet förvärvar inländskt medborgarskap. De delegerades motivering härför, i nyssnämnda protokoll intagen vid behandlingen av 3 §, är av följande lydelse:

»Vid denna paragraf, som avser att reglera, vilken inverkan en utländsk kvinnas giftermål med svensk man skall hava på hennes medborgerliga ställning, diskuterades bl. a. följande olika alternativ:

Alternativ A. En utländsk kvinnas giftermål med en svensk man medför aldrig för henne svenskt medborgarskap (Amerikas förenta stater, det svenska lagrådet).

Alternativ B. En utländsk kvinnas giftermål med svensk man medför för henne svenskt medborgarskap under förutsättning att hon har eller tager hemvist i Sverige.

Alternativ C. En utländsk kvinnas giftermål med svensk man medför för henne svenskt medborgarskap i två fall, nämligen: 1) om hon har eller tager hemvist i Sverige, samt 2) om hon visserligen ej har eller tager hemvist i Sverige, men genom giftermålet förlorar sitt utländska medborgarskap (det svenska konstitutionsutskottet).

Alternativ D. En utländsk kvinnas giftermål med svensk man medför för henne svenskt medborgarskap: 1) om hon har eller tager hemvist i Sverige, samt 2) även om hon ej har eller tager hemvist i Sverige, för den händelse

hon ej före giftermålet på visst sätt avsäger sig rättigheten att bliva svensk medborgare samt med behörigt bevis styrker, att hon kommer att efter giftermålet bibehålla sitt dittillsvarande medborgarskap.

Alternativ E. En utländsk kvinnas giftermål med svensk man medför alltid för henne svenskt medborgarskap (den nuvarande regeln i de tre skandinaviska länderna liksom i nästan alla övriga europeiska länder).

Till *alternativ A* ansågo de delegerade sig ej kunna ansluta sig. Alldeles fransett att genom en dylik regel ej komme att skapas den medborgarrättsliga enhet familjemedlemmarna emellan, som dock ostridigt i de flesta fall är mest naturlig och kan antagas vara i överensstämmelse med vederbörandes egen önskan, skulle med de bestämmelser rörande förlust av medborgarskapet, som för närvarande gälla i de flesta europeiska länder, genom en sådan regel i stor utsträckning skapas medborgarrättslöshet för med svenska män gifta utländska kvinnor. Att uppkomst av medborgarskapslöshet med alla därmed följande olägenheter (saknad av rätt att vistas i något land, till skydd i utlandet, erhållande av pass o. s. v.) undvikas för kvinnor, gifta med svenska män, måste anses såväl som ett svenskt statsintresse som ock betydelsefullt för vederbörande kvinnor själva.

Ej heller *alternativ B* ansågo de delegerade sig kunna förorda. Genom en dylik regel skulle visserligen medborgarrättslig enhet mellan familjemedlemmarna skapas för det huvudfall att hustrun har eller tager hemvist i Sverige, men i de fall, då så ej vore händelsen, eller sålunda i de fall, då olägenheterna av medborgarskapslöshet vore mest framträdande, skulle dylik medborgarskapslöshet i stor utsträckning uppkomma för med svenska män gifta kvinnor.

Genom väljandet av *alternativ C* skulle visserligen skapandet av medborgarskapslöshet helt undvikas, men med detta alternativ vore dock enligt de delegerades mening förenade så stora olägenheter i andra avseenden, att de ej ansågo sig kunna förorda detsamma. I ett sådant viktigt hänseende som det förevarande — beträffande förvärv av svenskt medborgarskap för utländsk kvinna genom giftermål med svensk man — skulle sålunda med detta alternativ komma att gälla olika regler för olika länders kvinnor. Så komme t. ex. en tyska eller en engelska, som gifte sig med en utom Sverige bosatt svensk medborgare, att genom giftermålet förvärva svenskt medborgarskap, under det att detta ej komme att under motsvarande förhållanden bli fallet med t. ex. en fransyska eller en amerikanska. Regeln skulle dessutom i praxis bli synnerligen svar att tillämpa, då den hos vederbörande — bl. a. svenska beskickningar eller konsuler i utlandet — förutsatte en ingående kännedom om utländsk lagstiftning i hithörande avseenden.

Mot *alternativ D* kunde enligt de delegerades mening riktas anmärkningar av ungefär samma innebörd som de mot alternativ C framförda. Även enligt alternativ D skulle i viss mån komma att med avseende å förvärv av svenskt medborgarskap genom giftermål gälla olika regler för olika länders kvinnor. Och regeln under alternativ D skulle — om ock ej i samma utsträckning som regeln under alternativ C — fordra en ingående kännedom om utländsk rätt i hithörande avseende. Härtill komme, dels att det säkerligen skulle möta vissa svårigheter att på ett praktiskt sätt ordna det föreslagna avsägelseförfarandet och den därmed förenade bevisföringen om utländsk rätt, dels ock att ett stadgande om rätt till avsägelse efter all sannolikhet skulle komma att, på grund av bristande kännedom om rättighetens förefintlighet samt med hänsyn till de utländska lagstiftningarnas nuvarande förlustregler, få föga praktisk betydelse.

Med stöd av vad sålunda anförts stannade de delegerade vid att såsom den, med hänsyn tagen till alla på saken inverkan omständigheter, fortfarande mest lämpliga förorda bibehållandet av den för närvarande såväl i de tre skandinaviska länderna som ock, såvitt de delegerade hade sig bekant, även i alla övriga europeiska länder gällande regeln, att en utländsk kvinna, som ingår äktenskap med en inländsk man, genom giftermålet förvärvar inländskt medborgarskap (*alternativ E*). Genom en dylik regel, som är synnerligen enkel att tillämpa, skapas enhet i medborgarrättsligt avseende familjemedlemmarna emellan och undvikes vidare helt och hållet uppkomst av medborgarrättslöshet för utländska kvinnor, gifta med svenska män. Sant är visserligen, att med en dylik regel komme att i vissa fall — t. ex. då kvinnan i fråga vore medborgare i Amerikas förenta stater — för henne uppkomma dubbelt medborgarskap. Men dubbelt medborgarskap kan, när fråga är om kvinnor, vilka ju ej åligger någon värnplikt och från vilka medborgarskap ju i regel ej heller går i arv, ej gärna betraktas som någon större olägenhet; och skulle i något undantagsfall en utländsk kvinna, som gifter sig med en svensk medborgare, vilja för undvikandet av dubbelt medborgarskap bli befriad från sitt svenska medborgarskap, så står ju henne till buds den utväg att erhålla dylik befrielse, som 10 § anvisar.

Enligt de delegerades mening kan visserligen ej förnekas, att med en regel sådan som den sålunda förordade svenskt medborgarskap kommer att förvärfvas och det dittillsvarande medborgarskapet som en följd därav förloras av en utländsk kvinna i vissa fall, då några större förutsättningar för ett dylikt ombyte av medborgarskap icke kan anses föreligga, t. ex. då en fransyska, schweiziska eller italienska gifter sig med en utomlands bosatt svensk man. Men alldeles fränsett att dylika fall med nu gällande bestämmelser i utländsk rätt måste betraktas som mycket sällsynta undantagsfall, så måste det enligt de delegerades mening ligga närmast till hands, att en dylik följd av giftermålet — förlust av det dittillsvarande medborgarskapet, oaktat kvinnan fortfarande är bosatt i sitt dittillsvarande hemland eller i allt fall ej tagit sitt hemvist i mannens hemland — undvikes därigenom, att i vederbörande utländska lands rätt intages en bestämmelse rörande förlust av medborgarskap antingen ungefär sådan som de delegerade föreslagit i 8 § eller ock av den innebörd, att en inländsk kvinna, som gifter sig med en utländsk man, berättigas att inom viss tid göra förbehåll om bibehållande av sitt dittillsvarande medborgarskap (de nya belgiska och estländska lagarna).»

Beträffande min egen ställning till nu förevarande spörsmål vill jag nämna följande.

I fråga om svensk kvinnas *förlust* av sitt svenska medborgarskap *genom giftermål* med utländsk man ansluter jag mig obetingat till förslaget om att därutinnan göra huvudregeln i 8 § tillämplig. Detta förslag, som förordats av ett enhälligt lagråd, var upptaget redan i 1923 års svenska proposition, biträdades av samma års konstitutionsutskott och har nu även upptagits i 1924 års norska och danska propositioner. En svensk kvinna, som gifter sig med en utländsk medborgare och genom giftermålet förvärvar mannens medborgarskap, skulle alltså gå sitt svenska medborgarskap förlustig, allenast om hon antingen vid giftermålets ingående redan har eller ock senare tager sitt hemvist i mannens hemland.

Vad därefter angår spörsmålet, när gift kvinna skall i medborgarrättsligt avseende rätta sig efter mannen, då denne *under äktenskapet förvärvar*

svenskt medborgarskap, synes det mig, som om den i 1923 års proposition intagna, av samma års konstitutionsutskott biträdda ståndpunkten skulle vara att förorda, med tillägg dock av förutnämnda, av 1923 års svenska och norska delegerade föreslagna stadgande i sista punkten av tredje stycket av 6 §. Denna tillägsbestämmelse innebär, som redan nämnts, att då en gift man söker naturalisation som svensk medborgare, hans hustru skall, där ej särskilda skäl föranleda annat, beredas tillfälle att i ärendet avgiva yttrande. Genom detta tillägg tillmötesgås på ett enligt min mening lyckligt sätt deras önskingar, vilka vilja tillerkänna den gifta kvinnan en i naturalisationshänseende mera självständig ställning. Den risk för bristande enhetlighet i medborgarrättsligt hänseende makar emellan, som ett tillerkännande åt den gifta kvinnan av full medborgarrättslig självständighet skulle skapa, undvikes, men å andra sidan blir vederbörande naturalisationsmyndighet genom hustruns hörande i mannens naturalisationsärende satt i tillfälle att i ett sammanhang pröva lämpligheten eller olämpligheten av varje särskild familjemedlems naturalisation. Och vad beträffar frågan, när hustru skall i medborgarrättsligt avseende följa mannen vid dennes automatiska förvärv av svenskt medborgarskap, torde stadgandet härom icke kunna med fog befaras leda därtill, att svenskt medborgarskap kommer att förvärvas av kvinnor, beträffande vilka ej härför kunna anses förefinnas tillräckliga skäl. Erforderliga garantier häremot torde ligga dels i förslaget stadgande om att ett dylikt förvärv av svenskt medborgarskap för en man ej skall omfatta hustru, som ej har hemvist här i riket eller som är hemskild (6 §), dels ock i det förhållandet att här i huvudsak — 4 §:s fall — är fråga om hustrur till förutvarande svenska medborgare.

Återstår frågan om utländsk kvinnas *förvärv* av svenskt medborgarskap genom giftermål med svensk man. Beträffande detta viktiga spörsmål vill jag till en början framhålla angelägenheten av att stadgandena i denna del bliva enkla och lätta att tillämpa. Med hänsyn härtill anser jag mig ej kunna ansluta mig till de av 1923 års skandinaviska delegerade diskuterade, i protokoll över deras förhandlingar under C och D upptagna förslag (se sid. 18). Mot de i samma protokoll under A, B och E upptagna förslagen torde däremot icke kunna med fog riktas någon anmärkning ur nu nämnda synpunkt. I fråga om valet mellan dem torde det tillåtas mig att erinra om att konstitutionsutskottet i sitt utlåtande över 1923 års proposition (sid. 8) förklarar, att det syntes utskottet uppenbart, att en svensk mans hustru bör, då hon tager sitt hemvist i Sverige, därmed utan vidare förvärva svenskt medborgarskap. Även jag håller före, att mycket goda skäl tala för en sådan ståndpunkt. Jag vill i sådant avseende ej närmare ingå på betydelsen av enhetlighet i medborgarskapshänseende de olika familjemedlemmarna emellan. Fördelarna härav (rätt för makar samt för föräldrar och barn att vistas i samma land, rätt för makar att erhålla gemensamt pass o. s. v.) torde ligga i så öppen dag, att de ej behöva närmare framhållas. Klart är också, att betydelsen av en dylik enhetlighet

framstår med särskild styrka i ett land, vilket, i likhet med Sverige, i internationellt privaträttsligt hänseende hyllar den s. k. statsborgarskapsprincipen. Härpå anser jag mig emellertid som sagt ej nu behöva närmare ingå. Avgörande synes mig vara att, när en hustru till en svensk man har eller tager hemvist här i riket, man torde kunna utgå ifrån att det så gott som undantagslöst är såväl i överensstämmelse med hennes egen vilja som ock i övrigt mest naturligt, att hon också förvärvar svenskt medborgarskap. Att under nu nämnda förhållanden hänvisa kvinnan till utvägen att genom särskilda åtgärder bringa sin nationalitet till överensstämmelse med mannens är enligt min mening en dålig utväg. Lagen bör här som eljest vara så skriven, att den passar för de övervägande normalfallen, och de, som vilja hava sina rättsförhållanden gestaltade på sätt, som det stora flertalet önskar, böra i möjligaste mån vara fritagna från formaliteter. Några verkliga olägenheter av ett stadgande av nu nämnda innebörd — att giftermål med svensk man i förening med hemvist här i Sverige medför förvärv av svenskt medborgarskap — torde ej heller hava blivit påvisade.

Annorlunda ligger i viss mån nu förevarande spörsmål, då en utländsk kvinnas giftermål med svensk man ej tillika har det faktiska underlag, som hemvist här i Sverige måste anses innebära. I dylika fall ter sig ett automatiskt förvärv genom giftermålet av svenskt medborgarskap givetvis ej lika naturligt. Rent principiellt sett tala enligt min mening goda skäl för att den utländska kvinnan i ett dylikt fall ej genom giftermål med svensk man förvärvar svenskt medborgarskap. På sätt vid sakens tidigare dryftande och senast av 1923 års delegerade också framhållits, måste man emellertid vid förevarande spörsmåls besvarande taga hänsyn även till en omständighet, över vilken Sverige ej råder, nämligen till det sätt, varå i utlandet reglerna om förlust av medborgarskap för inländsk kvinna på grund av giftermål med utländsk man äro ordnade. Enligt flertalet europeiska länders rätt gäller för närvarande, att en inländsk kvinna, som gifter sig med en utländsk man, genom giftermålet förlorar sitt inländska medborgarskap, även om hon ej genom giftermålet förvärvar mannens medborgarskap. Införde man nu i svensk rätt ett stadgande, enligt vilket en utländskas giftermål med svensk medborgare icke i och för sig medförde svenskt medborgarskap, skulle följderna därav bliva den, att i stor utsträckning komme att uppstå medborgarskapslöshet för med svenska män gifta utländska kvinnor. Att uppkomst av medborgarskapslöshet med alla därav följande olägenheter (saknad av rätt att vistas i något land, till skydd i utlandet, erhållande av pass o. s. v.) undvikas för kvinnor, gifta med svenska män, måste emellertid, på sätt 1923 års delegerade framhållit, anses såväl som ett svenskt statsintresse som ock betydelsefullt för vederbörande kvinnor själva. Genom förutnämnda nya nordamerikanska lag har i stor omfattning skapats medborgarskapslöshet för svenska kvinnor, som efter lagens tillkomst ingått äktenskap med nordamerikanska medborgare. Den erfarenhet vårt utrikesdepartement haft av olägenheterna härav, bland annat i

passhänseende, talar starkt för att man i nu förevarande avseende går fram med en viss försiktighet.

Med hänsyn till vad nu sagts samt vad de delegerade i övrigt i denna del anfört är jag ense med dem därom, att det tillsvidare måste anses lämpligast att bibehålla den nuvarande regeln, att en utländsk kvinna, som ingår äktenskap med en svensk man, alltid genom giftermålet förvärvar svenskt medborgarskap. Att märka är, att denna regel upptagits oförändrad i de nya norska och danska medborgarskapspropositionerna och att alltså en avvikelse härutinnan från svensk sida skulle äventyra vinnande av rättsenhet de tre skandinaviska länderna emellan på denna viktiga punkt. Emellertid vill jag, i likhet med vad som skett i 1923 års proposition (prop. nr 29 sid. 87), framhålla att, sedan ett sådant land som Amerikas förenta stater antagit en lag, enligt vilken en utländsk kvinna ej genom giftermål med amerikansk man förvärvar amerikanskt medborgarskap, det är möjligt, att de europeiska länderna komma att i större utsträckning, än hittills skett, som förutsättning för förlust av medborgarskap för kvinna genom giftermål med utländsk man stadga, att hon genom giftermålet förvärvar mannens nationalitet. I den mån så kan bli fallet (jfr rörande Storbritannien (sid. 17) skulle olägenheten av nyss kritiserade förslag — uppkomst av medborgarskapslöshet för utländska kvinnor, gifta med svenska män — förminskas, och fråga kan då givetvis med skäl åter uppstå om en övergång i nu förevarande avseende till en regel ungefär sådan som den av de delegerade under B upptagna (se sid. 18). Och skulle det då — på grund av förändrad lagstiftning i utlandet eller eljest — framstå som lämpligare att ansluta sig till det av de delegerade under A upptagna alternativet samt i sammanhang därmed måhända att, på sätt lagrådets majoritet ifrågasatt, tillerkänna den gifta kvinnan även i vissa andra avseenden en mera självständig ställning i medborgarrättsligt hänseende, så har lagrådets yttrande visat, att de ändringar i lagtexten, som därav skulle påkallas, utan svårighet låta inpassa sig i det nu föreliggande lagförslaget.

Vad därefter angår frågan hur **åldersgränsen** bör dragas vid bestämmandet av, vilka barn skola på grund av minderårighet betraktas som bipersoner till sina föräldrar i medborgarrättsligt avseende, vill jag nämna följande.

I 1894 års medborgarskapslag angivas nu ifrågavarande barn såsom »omyn-diga», med vilket uttryck torde avses att beteckna sådana barn, som ännu ej uppnått myndig ålder *enligt sitt eget lands rätt*. Av 1921 års svenske delegerade föreslogs detta uttryck utbytt mot »minderåriga». Med detta utbyte avsågs ej att i förhållande till nu gällande rätt införa någon ändring i sak (1923 års prop. nr 29 sid. 33). I 1921 och 1923 års delegerades norska och danska förslag liksom i 1924 års norska och danska propositioner är ifrågavarande åldersgräns i regel satt till aderton år. I det till lagrådet den 27 september 1922 remitterade lagförslaget föreslogs åter sagda ålders-

gräns till tjuguetå år (1923 års prop. nr 29 sid. 35—36). I enlighet med förslag av lagrådet (nyssnämnda prop. sid. 63—65 och 70) blev åldersgränsen i 1923 års proposition nedsatt till aderton år (samma prop. sid. 88—89). I sitt över propositionen avgivna utlåtande hemställde konstitutionsutskottet utan angiven meningsskiljaktighet (sid. 12) om ålderns bestämmande till tjuguetå år. För min egen del ansluter jag mig till denna sistnämnda åsikt, enligt vilken nu ifrågavarande åldersgräns skulle komma att sammanfalla med den svenska myndighetsåldern.

Rubriken.

I 1923 års proposition föreslogs lagens rubrik till »lag om förvärvande och förlust av medborgarrätt». I överensstämmelse med vad konstitutionsutskottet föreslagit (sid. 6 och 7) torde emellertid rubriken lämpligen böra ändras till »lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap». Som en följd härav har ordet »medborgarrätt» överallt, där det förekommer i lagförslaget, utbytt mot »medborgarskap».

1 §.

Denna paragraf, som handlar om förvärv av svenskt medborgarskap genom födseln, har i hög grad förenklats.

Sålunda hava i överensstämmelse med förslag, framställt av konstitutionsutskottet vid förra årets riksdag samt av 1923 års delegerade, de särskilda bestämmelserna om postuma och vissa med dem likställda barns förvärv av medborgarskap genom födseln helt och hållet strukits. Med avseende å skälen härtill hava de delegerade förklarat sig kunna i huvudsak hänvisa till vad konstitutionsutskottet härom yttrat (utlåtande nr 15 till 1923 års riksdag sid. 7). På sätt utskottet framhållit, har frågan om dessa särstadgandens behövlighet eller lämplighet kommit i ett väsentligen annat läge genom den förändring, som 8 § på förslag av lagrådet undergått. Till närmare utveckling härav torde följande böra nämnas.

Den i det tidigare förslaget upptagna bestämmelsen tog sikte på det fall, att modern under tiden mellan faderns död och barnets födelse självständigt förvärvat annat medborgarskap. Enligt detta förslags ursprungliga lydelse hade regeln i fråga onekligen en viss praktisk betydelse, för det fall nämligen då en svenska först gifte sig med en här i riket bosatt utlänning och därigenom förlorade sitt svenska medborgarskap samt sedan, efter det hon blivit änka, lät naturalisera sig som svenska och därefter födde ett postumt barn. Vid dylikt återförvärv av medborgarskap skulle enligt 7 § i regel makarnas redan födda ännu minderåriga barn samtidigt med modern bliva svenska medborgare. Man ansåg oegentligt, att ej även det postuma barnet då skulle bliva svenskt genom födseln.

Emellertid har detta spörsmål, på sätt redan framhållits, kommit i ett nytt läge genom den förändring, som 8 § undergått efter lagrådets hörande

och som går ut på att en svensk kvinna, som gifter sig med en i Sverige bosatt utlänning, kommer att behålla sitt svenska medborgarskap ända till dess att hon eventuellt tager sitt hemvist i mannens hemland. Att en änka, som föder ett postumt barn, har svenskt medborgarskap, oaktat mannen vid sin död varit utländsk medborgare, kommer med denna ståndpunkt att inträffa icke blott i de fall, då hon under tiden mellan mannens död och barnets födelse *förvärvat* svenskt medborgarskap, något som ju efter nyssnämnda ändring i 8 § måste antagas komma att inträffa ytterst sällan; de antagna förutsättningarna komma att föreligga även i de långt talrikare fallen, då en svenska, ehuru gift med en utlänning, kommit att, såsom fortfarande bosatt i Sverige, alltjämt — och således även efter mannens död — *bibehålla* sitt svenska medborgarskap. I dessa fall äro, ehuru modern är svensk medborgare, de i äktenskapet *före* mannens död födda minderåriga barnen utländska medborgare. Om man nu tänker sig, att i ett dylikt äktenskap födes ett postumt barn, skulle, om förutnämnda särbestämmelser rörande de postuma och de med dem likställda barnen bibehölles, detta postuma barn genom födseln bli svenskt. Bestämmelserna skulle alltså, på sätt konstitutionsutskottet också påpekat, i detta fall leda »till den föga önskvärda konsekvensen, att det sistfödda barnet erhöle annat medborgarskap än sina äldre syskon». Med hänsyn till vad nu sagts torde nu ifrågavarande särbestämmelser lämpligen böra helt utgå.

Förevarande paragraf har vidare undergått den ändring att, på förslag av 1923 års delegerade, ur paragrafen även uteslutits bestämmelsen att ett barn i äktenskap, av vars föräldrar allenast modern är svensk medborgare, skall genom födseln förvärva svenskt medborgarskap, såframt fadern ej är medborgare i något land. I de delegerades protokoll heter det härom:

»Som skäl härför anfördes, dels att här vore fråga om ett mycket sällsynt undantagsfall, dels — och framför allt — att det måste föreligga stor svårighet (bl. a. för vederbörande registreringsmyndigheter) att veta, huruvida en viss utländsk man ägde medborgarskap i annat land eller icke (jfr landshövding Hammarskjölds yttrande i svenska riksdagen: Riksdagens protokoll 1923, första kammaren nr 24 sid 25). Härtill komme, att ett dylikt barn ju, om det fötts inom riket och oavbrutet hade sitt hemvist inom landet intill mogen ålder, komme att förvärva svenskt medborgarskap enligt 2 §.»

Utöver vad de delegerade sålunda anført vill jag nu endast framhålla, att även nu ifrågavarande spørsmål kommit i ett annat läge efter den förändring 8 §, på sätt nyss nämnts, undergått efter lagrådets hörande. Enligt det till lagrådet remitterade förslaget skulle, om en svenska gifte sig med en här i riket bosatt utlänning och efter giftermålet ingående fortsatte att hava sitt hemvist här i riket, hon dock i regel genom giftermålet förlora sitt svenska medborgarskap. Endast om hon icke genom giftermålet förvärvade mannens medborgarskap, såsom t. ex. vore fallet om hon gifte sig med en här bosatt medborgarskapslös man, skulle hon komma att efter giftermålet bibehålla sitt svenska medborgarskap. Huru-

vida i det antagna fallet förutsättningarna för det svenska medborgarskapets förlust vore för handen eller icke, kunde givetvis ofta bli svårt att avgöra för vederbörande svenska myndigheter. Men blev det i ett givet fall fastslaget, att den man, med vilken den svenska kvinnan gifte sig, var medborgarskapslös och att hon alltså efter giftermålet förblev svenska, ansågs det vara naturligt och riktigt, att det barn, som föddes i ett dylikt äktenskap, genom födseln blev svenskt. Efter förutnämnda i 8 § vidtagna ändring uppstår emellertid aldrig vid giftermål mellan en svenska och en här i riket bosatt utlänning frågan, huruvida hon genom giftermålet förvärvar utländskt medborgarskap eller icke; hon förblir i alla fall svenska, såframt hon icke redan har eller sedermera tager sitt hemvist i mannens hemland. Att under sådana förhållanden bibehålla en särskild regel beträffande ett barn, som födes i äktenskap mellan svensk kvinna och medborgarskapslös man, kan ej anses lämpligt. Det har avseende å ett mycket opraktiskt fall, regeln blir synnerligen svår att tillämpa, och kommer barnet att hava sitt hemvist här alltifrån födelsen intill tjugutvå års ålder, förvärvar det — på sätt de delegerade framhållit — svenskt medborgarskap enligt 2 §.

2 §.

Denna paragraf skiljer sig endast i formellt avseende från avfattningen i 1923 års proposition. Så har bl. a. första stycket för vinnande av större överskådlighet uppdelats i två stycken.

Tidigare norska förslag intogo i här behandlade fråga en annan ståndpunkt än de svenska och danska. I den nyligen avlätna norska propositionen har man emellertid, i anslutning till vad 1923 års skandinaviska delegerade hemställt, övergått till den svensk-danska ståndpunkten. Även i Norge skall alltså, om detta förslag där godtages, redan den första — och ej såsom enligt tidigare norska förslag först den andra — inom riket födda och där oavbrutet bosatta generationen automatiskt förvärva norskt medborgarskap vid viss ålder (22 år).

3 §.

Paragrafen är avfattad i överensstämmelse med 1923 års proposition. Beträffande första styckets stadgande därom, att utländsk kvinna, som ingår äktenskap med svensk medborgare, genom giftermålet förvärvar svenskt medborgarskap, hänvisas till vad förut därom nämnts (sid. 21—23).

4 §.

Denna paragraf, som innehåller stadganden om automatiskt återvinnande av svenskt medborgarskap, skiljer sig i ett väsentligt avseende från motsvarande paragraf i 1923 års proposition. Tredje stycket med dess ganska invecklade bestämmelser har nämligen helt och hållet fått utgå samt

paragrafen därigenom avsevärt förenklats¹. Med avseende å den lydelse 4 § sålunda erhållit i det nu föreliggande förslaget tillåter jag mig anföra följande.

I det betänkande, som 1921 års skandinaviska delegerade framlade som resultat av sitt arbete, hade dessa ej kunnat ena sig om ensartade bestämmelser i 4 §, utan företedde de av dem framlagda utkasten till nya medborgarskapslagar för de tre länderna väsentliga skiljaktigheter i nu ifrågakommande avseende. Med hänvisning i övrigt till nämnda betänkande (sid. 16—18 och 43—49) vill jag härutinnan erinra om följande. I de svenska och norska utkasten gjordes skillnad mellan de fall, då den, som förlorat sitt genom födseln förvärvade svenska resp. norska medborgarskap, numera, på grund av förvärv efter födseln, var utländsk medborgare, och de fall, då han ej var det. Beträffande sistnämnda kategori — förutvarande svenskar resp. norrmän, som i regel kunde antagas vara medborgarskapslösa — stadgades såsom förutsättning för det förlorade medborgarskapets återvinnande allenast, att vederbörande toge eller vid förlustens inträde hade hemvist inom riket. Beträffande sådana förutvarande svenska resp. norska medborgare, som, på grund av förvärv efter födseln, ägde medborgarskap i annat land, upptogo de båda nämnda utkasten vissa gemensamma förutsättningar för medborgarskapets återvinnande; så i fråga om den ursprungliga anknytningen till landet genom födsel och härstamning. Men i fråga om andra förutsättningar upptogo de skilda regler. I det norska utkastet fordrades nämligen två års oavbrutet hemvist i riket i förening med en av vederbörande själv på visst sätt avgiven förklaring om sin önskan att åter bli norsk medborgare. Det svenska utkastet stadgade såsom villkor fem års oavbrutet hemvist här i landet, men krävde ej avgivandet av en sådan förklaring, som nyss nämnts, och skulle nu förevarande bestämmelser i det svenska utkastet bli tillämpliga allenast i förhållande till medborgare i sådana länder, som Konungen bestämde. I det danska utkastet åter gjordes ingen skillnad mellan sådana förutvarande danska medborgare, som voro medborgare i

¹ Det uteslutna tredje stycket hade följande lydelse:

“Konungen äger med avseende å viss främmande stat förordna, att medborgare i den staten, som förut, på grund av födseln, varit svensk, och som själv är född här i riket, eller vars båda föräldrar eller, då fråga är om utom äktenskap född person, moder är född här i riket, skall återvinna svensk medborgarrätt, då han under de fem sista åren oavbrutet haft sitt hemvist här i riket. På grund av vad nu sagts må medborgarrätt dock icke återvinnas av den, som ej fyllt tjugutvå år, eller av kvinna, som är gift med utländsk medborgare, ej heller av änka eller kvinna, vars äktenskap eljest är upplöst, förr än ett år förflutit efter äktenskapets upplösning. Återförvärv av medborgarrätt enligt detta stycke äge ej heller ruin för den, som under sista året skriftligen av sagt sig rättigheten att bli svensk medborgare och därvid med behörigt bevis styrkt sig äga medborgarrätt i annat land. Dylig avsägelse skall ske, om den, varom fråga är, har sitt hemvist i Stockholm, hos överståthållarämbetet och eljest hos Konungens befälningshavande i det län, inom vilket han har sitt hemvist. Det åligger den myndighet, hos vilken avsägelse göres, att pröva, huruvida avsägelsen är behörigen gjord, samt att därom meddela beslut”.

annat land, och sådana, som ej voro det, utan beträffande båda dessa kategorier gävos ensartade regler, i huvudsak överensstämmande med dem, som i det norska utkastet stadgades beträffande återförvärv för förutvarande norska medborgare, som voro medborgare i annat land, med tillägg dock av en del stadganden i syfte att förekomma uppkomst för vederbörande av dubbelt medborgarskap.

I 1923 års svenska och norska propositioner avfattades hithörande bestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med 1921 års delegerades svenska resp. norska utkast.

Vid den behandling, som 1923 års delegerade ägnat 4 §, voro dessa ense om att ej alls upptaga några återvinningsstadganden för sådana förutvarande inländska medborgare, som äga medborgarskap i annat land. Beträffande sådana förutvarande medborgare, som icke äro medborgare i annat land, enade sig samtliga delegerade — således även den danske — om att föreslå följande, här enligt den svenska texten återgivna stadganden, vilka sålunda voro avsedda att träda i stället för de två första styckena i 1923 års svenska och norska propositioner:

»Den, som är född här i riket och, på grund av födseln, varit svensk, men förlorat sitt svenska medborgarskap, återvinner svenskt medborgarskap genom att taga hemvist här i riket. Är han medborgare i annat land, återvinner han dock ej svenskt medborgarskap, förr än han går sitt utländska medborgarskap förlustig.

Vad i första stycket sägs gälla även den, som är född utom riket och, på grund av födseln, varit svensk, såframt hans båda föräldrar eller, då fråga är om utom äktenskap född person, modern är född här i riket.»

Beträffande detta förslag heter det i det över 1923 års delegerades förhandlingar upprättade protokoll bland annat:

»De delegerade hava sökt förenkla de ganska invecklade och sins emellan ej överensstämmande reglerna i 4 § av de särskilda utkasten. De hava därvid enat sig om att begränsa där givna bestämmelser till att gälla allenast sådana tillfällen, då alldeles särskilt starka skäl måste anses föreligga för att personer, som en gång haft svenskt medborgarskap, men senare förlorat detta, erhålla en legal möjlighet till att utan ansökan återförvärva det förlorade medborgarskapet. De två grupper av personer, å vilka man först och främst tänkt, äro: 1) svenskar, som utvandrat till Amerikas förenta stater och där blivit naturaliserade, men som vänt tillbaka till Sverige och där åter tagit sitt stadigvarande hemvist, samt 2) personer, som enligt förslaget 9 § på grund av utomlandsvistelse förlorat sitt svenska medborgarskap vid fyllda 22 år, men därefter slagit sig ned i Sverige för att där skapa sig en verksamhet. För att vederbörande skall i de antagna fallen automatiskt återförvärva sitt förlorade medborgarskap hava de delegerade dock ansett sig böra uppställa två villkor:

1) att han är fri från utländskt medborgarskap, samt

2) att han, förutom att han förvärvat sitt svenska medborgarskap på grund av födseln, antingen själv är född i Sverige eller ock är barn till föräldrar — eller, då fråga är om utom äktenskap född person, moder — som äro födda i Sverige.

Det första av dessa båda villkor tryggar mot de förvecklingar, som eljest kunna uppstå på den grund att vederbörande äger medborgarskap i flera länder. Det andra villkoret är avsett att stärka sannolikheten av att den, som får sig tillerkänd förmånen att automatiskt återvinna svenskt medborgarskap, verkligen också är på grund av härstamning starkt knuten till Sverige. Vid den närmare formuleringen av detta sista villkor har man gått ut ifrån, att personer, som äro födda i utlandet i äktenskap mellan inländsk far och utländsk mor, enligt vad erfarenheten giver vid handen, i stor utsträckning växa upp utan närmare anknytning till det land, från vilket fadern härstammar.

Den svenske delegerade angav som skäl för att han vore med om att inskränka 4 § till att omfatta allenast bestämmelser, motsvarande stadgandena i första och andra styckena i 4 § i den svenska propositionen (sid. 3) — förutom den lättnad i lagtexten, som därigenom vunnes —, att bestämmelsen i det uteslutna tredje stycket av samma paragraf skulle komma att mycket förlora i praktisk betydelse, om, på sätt de delegerade komme att förorda, åt 8 § gäves en sådan avfattning, att en svenska, som gifte sig med en i Sverige bosatt utlänning, icke komme att förlora sitt svenska medborgarskap, så länge hon hade sitt hemvist i Sverige. Med avseende å 4 § i dess bibehållna del framhöll den svenske delegerade, att han visserligen helst sett, att åt bestämmelserna i fråga såväl reellt som formellt givits den avfattning, som återfinnes i 1923 års svenska proposition (sid. 3). Till stöd för denna sin åsikt ville den svenske delegerade åberopa bland annat dels önskvärdheten av att ej göra alltför stor ändring i vad i förevarande avseende för närvarande gäller i Sverige, dels ock lämpligheten av att få bättre poängterat, att här ej gäller en *allmän* regel om återvinnande av svenskt medborgarskap för förutvarande svenska medborgare genom allenast hemvisttagande i Sverige, utan endast om ett par särskilda undantagsfall, då medborgarrättslöshet eljest skulle inträda. Då emellertid vissa skäl nog kunde anföras för att beträffande utomlands födda personer inskränka det automatiska återvärvet av svenskt medborgarskap, varom här vore fråga, att gälla allenast dem, vilkas båda föräldrar voro födda i Sverige, samt då det svenska lagrådet föreslagit en sammandragning av de två första styckena av 4 §, hade den svenske delegerade ansett sig böra biträda den av de båda övriga delegerade förordade ändrade avfattningen, varigenom full samstämmighet mellan de olika förslagen skulle vinnas beträffande denna paragraf.»

Förutsättningarna för att förutvarande svenska medborgare, som numera ej äro medborgare i något land, skulle automatiskt återvinna sitt svenska medborgarskap allenast genom att taga eller hava hemvist här i riket hava alltså av 1923 års delegerade föreslagits skärpta så tillvida, att för medborgarskapets återvärvande skulle fordras icke blott, såsom enligt de tidigare förslagen, att vederbörande är född svensk, utan i regel tillika, att antingen han själv eller ock hans båda föräldrar äro födda här i riket.

Beträffande min egen ställning till nu förevarande spörsmål vill jag till en början framhålla, att det syntes även mig, som om goda skäl kunna anföras för uteslutandet av tredje stycket i 4 § i 1923 års svenska proposition. Utöver vad den svenske delegerade därom anfört torde det tillåtas mig att i sådant avseende framhålla följande.

Då det först upprättade svenska regeringsförslaget den 27 september

1922 remitterades till lagrådet, yttrade dåvarande chefen för justitiedepartementet beträffande det nu utslutna stadgandets innebörd bland annat (se 1923 års proposition nr 29 sid. 21):

»Sin mest praktiska betydelse torde stadgandet måhända komma att få för svenskfödda änkor efter här i riket bosatta utlänningar samt deras minderåriga barn. Såsom stadgandet är formulerat, blir nämligen, då det gäller att avgöra, om en dylik änka haft sitt oavbrutna hemvist här i riket den föreskrivna tiden av fem år, att taga hänsyn även till den tid hon varit bosatt i landet före äktenskapets upplösning genom mannens död. Har hon alltid eller i allt fall under de fyra sista åren före mannens död haft sitt hemvist här i Sverige och äro övriga förutsättningar för återvinnande enligt fjärde [enligt propositionen tredje] stycket av 4 § förhånden, återvinner enligt förslaget en dylik änka och med henne — enligt 7 § — hennes ogifta minderåriga barn i äktenskap svensk medborgarrätt redan ett år efter mannens död.»

Kommer nu, på sätt förut nämnts, 8 § i den blivande lagen att få en sådan lydelse, att en svensk kvinna, som gifter sig med en i Sverige bosatt utlänning, aldrig genom giftermålet förlorar sitt svenska medborgarskap, så länge hon förblir bosatt här i Sverige, skulle nu ifrågavarande återvinningsbestämmelser, på sätt också den svenske delegerade framhållit, till stor del förlora sin praktiska betydelse. Man torde nämligen kunna antaga, att det av nyssnämnde departementschef avsedda fallet under sådana förhållanden kommer att inträffa ytterst sällan, helst som man kan utgå ifrån att bestämmelserna i fråga överhuvudtaget skulle bli tillämpliga allenast å medborgare i ett mycket begränsat antal länder (jfr 1923 års proposition nr 29 sid. 23).

Vad därefter angår återstående stadganden i 4 § sådana dessa föreslagits av 1923 års delegerade, delar jag de betänkligheter den svenske delegerade förklarar sig hysa mot det reella innehåll och den formella avfattning av dessa stadganden, varom de delegerade enat sig. Tillräckliga skäl synas mig ej föreligga att, på sätt de delegerade föreslagit, skärpa förutsättningarna för återvinnande av det svenska medborgarskapet i de antagna fallen. Har en person, som en gång på grund av födseln varit svensk men därefter blivit medborgarskapslös, tagit sitt stadigvarande hemvist här i Sverige, måste han, även om han ej själv är född här i Sverige och detta ej heller är förhållandet med båda föräldrarna, dock anses hava genom sin hitflyttning och stadigvarande bosättning här visat sig äga så nära anknytning till landet, att han ej rimligen bör jämväl efter hemvisttagandet här förbli statligen hemlös. Att genom den föreslagna skärpningen tillämpningen av bestämmelserna skulle i många fall försvåras, ligger i öppen dag. Och mot den av de delegerade föreslagna avfattningen kan anmärkas dels att, på sätt den svenske delegerade framhållit, stadgandet skulle få sken av att innehålla en *allmän* regel om återvinnande av svenskt medborgarskap genom hemvisttagande här i Sverige, dels ock att stadgandet med denna avfattning skulle, jämväl i annat avseende än nyss sagts, bli mycket svårt att tillämpa. Återförvärvet är enligt de delegerades förslag helt allmänt gjort beroende

av att vederbörande ej är medborgare i något annat land. Är han detta — grunden härtill må nu vara vilken som helst, t. ex. den att han genom födseln förvärvat, jämte det svenska, på grund av jus soli eller eljest, jämväl annat, exempelvis storbrittanskt medborgarskap — skall återförvärvet ej inträda, även om övriga förutsättningar äro förhanden. Hur svårt det skall vara att, med nuvarande mångskiftande utländska bestämmelser på förevarande område, komma till visshet härom, behöver ej särskilt framhållas. Dessa svårigheter undvikas till största delen genom den formulering, som nu ifrågavarande stadganden erhållit i de tidigare förslagen (de två första styckena av 4 §). I första styckets fall behöver man blott hava klart för sig, att vederbörande ej samtidigt med eller efter förlusten av det svenska medborgarskapet blivit medborgare i annat land. Och i andra styckets fall behöver blott utrönas, att vederbörande, om han efter födseln förvärvat medborgarskap i annat land, åter gått detta utländska medborgarskap förlustig. I intetdera fallet behöver däremot hänsyn tagas till ett utländskt medborgarskap, som vederbörande kan fortfarande innehava på grund därav att han — såsom ej sällan är händelsen — genom födseln blivit, förutom svensk, jämväl medborgare i annat land.

Härtill kommer den tvekan, som den av de delegerade föreslagna avfattningen är ägnad att uppväcka med avseende å stadgandets tolkning i det fall, då vederbörande tillhör ett land, vars rätt erkänner förvärv av medborgarskap i annat land i förening med tagande av hemvist i samma land som förlustgrund med avseende å det egna medborgarskapet, såsom förhållandet är och enligt de föreslagna nya lagstiftningarna även skulle bli med Norge och Danmark. Med den formulering stadgandet erhållit i de delegerades förslag skulle fara möjligen kunna uppstå för dess tolkande på det sätt, att det för återförvärvet stadgade villkoret att vederbörande går sitt utländska medborgarskap förlustig är, då han tillhör ett sådant land, som nyss nämndes, uppfyllt i och med hans hemvisttagande här i Sverige. En dylik innebörd av stadgandet är dock givetvis ej åsyftad. För stadgandets tillämpning fordras, att förlusten av det utländska medborgarskapet är det primära; förlorar vederbörande sitt utländska medborgarskap, följer under givna förutsättningar återförvärvet av det svenska medborgarskapet som en sekundär följd därav. (Jfr det strukna tredje stycket i 4 §, som åter tog sikte på vissa fall, då återförvärvet av det svenska medborgarskapet var det primära och förlusten av det utländska medborgarskapet det sekundära; se 1923 års proposition sid. 19 o. f.).

På grund av vad nu sagts har jag icke kunnat ansluta mig till den av 1923 års delegerade föreslagna avfattningen av ifrågavarande bestämmelser, utan anser jag böra förorda bestämmelsernas upptagande i den lydelse de erhållit i de tidigare svenska och norska utkast.

5 §.

Denna paragraf är avfattad i huvudsaklig överensstämmelse med 1923 års proposition. I vissa avseenden skiljer den sig dock från denna. Sålunda har stadgandet i andra stycket beträffande den Konungen tillerkända s. k. dispensrätten erhållit den ändrade lydelse, varom 1923 års konstitutionsutskott hemställt, samt de i första stycket uppställda fordringarna för vinnande av naturalisation undergått den jämkning i avfattningen, som samma utskott föreslagit. Genom förstnämnda ändring har — i motsats till vad 1923 års delegerade ifrågasatt — dispensrätten inskränkts till att gälla allenast villkoren om viss ålder och viss tids hemvist här i riket, under det att villkoren om hederlig vandel och försörjningsförmåga gjorts indispensabla. Med avseende å skälen till de sålunda vidtagna ändringarna torde vara tillräckligt att hänvisa till vad konstitutionsutskottet därom yttrat. På sid. 11 i utskottets utlåtande (nr 15) heter det i sådant avseende:

»Enligt utskottets mening kunna goda skäl anföras för den av departementschefen hävdade uppfattningen, att Kungl. Maj:t i vissa hänseenden bör erhålla friare händer, än nu är fallet, vid beviljande av naturalisation. Huru angeläget det än är att fasthålla, att staten ej kan erkänna något den enskildes rättsanspråk på att erhålla naturalisation, kan det dock icke förbises, att fall äro tänkbara, då tillämpningen av de i förevarande paragraf givna bestämmelser om naturalisation, liksom av de i lagen i övrigt uppställda reglerna om förvärv och förlust av medborgarskap kunde leda till obilliga konsekvenser. Ur denna synpunkt finner utskottet för det första rimligt, att, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, undantag från de i lagen stadgade villkoren för naturalisation möjliggöras icke allenast i de fall, som i den nu gällande lagstiftningen avses, nämligen i huvudsak, då vederbörandes upptagande till svensk medborgare finnes för riket medföra gagn, utan även, om sökanden förut ägt svenskt medborgarskap eller eljest med hänsyn till sökandens förhållanden synnerliga skäl för hans upptagande till svensk medborgare föreligga. För det andra finnes, med hänsyn till ovan antydda omständigheter, anledning att, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, medgiva undantag ej blott som hittills från villkoret om viss tids vistelse i landet utan även från kravet, att sökanden över huvud taget skall hava hemvist här i riket, liksom även från regeln, att han skall hava uppnått 21 års ålder. Goda skäl hava såväl i det till grund för propositionen liggande betänkandet som i ett yttrande av en ledamot av lagrådet anförts för möjliggörande av undantag i dessa hänseenden. Däremot anser utskottet föga tilltalande att medgiva möjlighet till undantag från de krav, som uppställas i avseende å hederlig vandel och försörjningsförmåga. I de fall, då en sökande brister i fullgörandet av de fordringar, som härutinnan av lagen uppställts, synes det utskottet uppenbart, att medborgarskap ej bör beviljas honom. En sådan uppfattning kan utskottet med så mycket större styrka hävda, som utskottet, på sätt ovan nämnts, genom smärre jämkningar i formuleringen något mildrat innebörden av de krav, som i sist nämnda hänseenden uppställas.»

I fråga om sista stycket av 5 § i 1923 års proposition hänvisas till vad i det följande kommer att nämnas vid 12 §.

Beträffande 5 § vill jag för övrigt tillägga allenast följande. I nu gäl-

lande 1858 års naturalisationsförordning stadgas som villkor för att en naturaliserad skall slutligen förvärva det honom beviljade medborgarskapet, att han avlägger tro- och huldhetsed. En liknande bestämmelse gäller i Norge, men saknas i Danmark. I 1921 års skandinaviska betänkande hade de svenska och norska delegerade — ehuru med tvekan — föreslagit ifrågasvarande stadgandens bibehållande, med den ändring dock att eden skulle utbytas mot ett i högtidlig form avgivet trohetslöfte. I 1923 års svenska proposition upptogs däremot inga bestämmelser om vare sig tro- och huldhetsed eller trohetslöfte. Denna Kungl. Maj:ts ståndpunkt vann såväl lagrådets som konstitutionsutskottets gillande. I utskottet avgävo dock vissa ledamöter en reservation till förmån för 1921 års delegerades förslag. I den nyligen avlåtna danska medborgarskapspropositionen finnas inga bestämmelser i nu förevarande hänseende, medan däremot den nya norska propositionen upptagit 1921 års delegerades norska förslag i denna del, utökad med en bestämmelse att trohetslöfte skall avläggas även av hustru, som vinner norskt medborgarskap genom mannens naturalisation. Som skäl för stadgandet om trohetslöfte som villkor för medborgarskapets slutliga förvärvande anföres i den norska propositionen, att den utlänning, som upptages till medborgare genom en högtidlig akt, får en starkare känsla av att han träder i undersåtsförhållande till en ny stat.

Vad sålunda åberopats till stöd för kravet på trohetslöfte som villkor för medborgarskapets förvärvande kan — på sätt också framhållits vid detta spørsmåls tidigare behandling här i Sverige — ej fränkännas en viss betydelse. Men man får å andra sidan ej bortse från de olägenheter — ofta ganska dryga kostnader och besvär —, som i vårt vidsträckta land måste bli förknippade med stadgandets praktiska tillämpning. Skall en bestämmelse om trohetslöftes avläggande upptagas i den nya lagen, lär konsekvensen fordra, att den utsträcker till att gälla såväl gifta som ogifta kvinnor, sålunda även, på sätt nu föreslagits i Norge, hustru, som vinner medborgarskap genom mannens naturalisation. Men genom en dylik utvidgning av stadgandets tillämplighetsområde komma de praktiska olägenheterna att starkare framträda. För närvarande fordras ej i praxis trohetseds avläggande av vare sig gifta eller ogifta kvinnor (se 1921 års betänkande sid. 63 nederst), utan att detta förhållande, mig veterligen, från något håll påtalats såsom medförande några olägenheter. Väger man skälen för och emot, synes mig företräde böra givas åt den ståndpunkt 1923 års svenska proposition intog.

6 §.

Denna paragraf skiljer sig i två avseenden från den avfattning den erhöll i 1923 års svenska proposition. Sålunda hava paragrafens två första stycken, i nära överensstämmelse med ett av 1923 års delegerade framställt förslag, undergått en formell omarbetning, varigenom stadgandets verkliga innebörd kommit till klarare uttryck. Den nya avfattningen har föreslagits

av de norska och danska delegerade i samband därmed att dessa förordat en övergång till den svenska ståndpunkten att hustru och barn, vilka ej hava hemvist inom landet, ej skola följa mannen-fadern, då denne förvärvar medborgarskap enligt 2 eller 4 §§. Genom antagande av denna formulering vinnes huvudsaklig överensstämmelse jämväl i formellt avseende mellan de tre regeringsförslagens regler i nu förevarande del.

Förevarande paragraf skiljer sig från motsvarande paragraf i 1923 års proposition vidare däri, att, på sätt redan förut (sid. 20—21) nämnts, till dess tredje stycke fogats en bestämmelse av innebörd att, då en gift man söker naturalisation som svensk medborgare, hans hustru skall, där ej särskilda skäl föranleda annat, beredas tillfälle att i ärendet avgiva yttrande. Utöver vad till motiverande av detta tillägg tidigare nämnts må endast anföras, att med förbehållet »där ej särskilda skäl föranleda annat» avses att från stadgandet om hustruns hörande undantaga sådana fall, då antingen hennes hörande är helt uteslutet på grund av juridiska eller faktiska hinder, såsom sinnessjukdom eller vistande på okänd ort, eller ock hennes hörande måste anses vara utan all betydelse för ärendets avgörande, såsom då fullgiltiga skäl föreligga att, utan vidare utredning, avslå ansökningen eller förhållandena uppenbarligen äro sådana, att hustrun bör, såsom t. ex. fortfarande bosatt utomlands utan närmare kontakt med mannen, undantagas från att omfattas av naturalisationen.

7 §.

I denna paragraf hava i förhållande till 1923 års proposition vidtagits allenast de ändringar att, i överensstämmelse med förslag av 1923 års delegerade, dels paragrafens särskilda led försetts med nummer dels ock i det första av dessa led införts den formella ändring, varom 1923 års konstitutionsutskott hemställt.

8 §.

Beträffande denna paragraf, som helt överensstämmer med motsvarande paragraf i 1923 års proposition, tillåter jag mig hänvisa till vad jag därom tidigare yttrat vid behandlingen av frågan om den gifta kvinnans medborgarrättsliga ställning (sid. 20). Här må endast tilläggas, att 8 § i de norska och danska propositionerna, i enlighet med 1923 års norska och danska delegerades förslag, fått en lydelse, som, i förhållande till tidigare norska och danska förslag, i olika avseenden innebär ett avsevärt närmande till den svenska ståndpunkten. I de norska och danska propositionerna saknas dock en bestämmelse motsvarande sista punkten i det svenska förslaget. Som skäl för denna bestämmelses uteslutning hava de norska och danska delegerade anført allenast, att den vore av föga praktiskt värde. Beträffande detta spörsmål ansluter jag mig till den svenske delegerades ståndpunkt, varom det heter i de delegerades protokoll:

»Den svenske delegerade medgav, att bestämmelsen ej hade någon större betydelse, men ansåg dock, att övervägande skäl föreläge för ifrågavarande undantagsstadgandes bibehållande. Det kunde enligt hans mening ej anses lämpligt, att vid ett äktenskap som det ifrågavarande låta ett barn, som fötts före äktenskapet, få annan medborgarrättslig ställning än sådana barn, som föddes därefter. Härtill komme att, om undantagsstadgandet utginge, följden bleve den, att de före äktenskapets ingående födda barnen säkerligen skulle i de allra flesta fall komma att efter legitimationen besitta dubbelt medborgarskap.»

9 §.

Denna paragrafs bestämmelser äro avsedda att ersätta den nu gällande synnerligen impopulära s. k. 10-årslagen (7 § i 1894 års medborgarrättslag, jämförd med 8 § i samma lag). Denna 10-årslags huvudsakliga innehåll är, att svensk man och svensk ogift kvinna, som, efter uppnådd ålder av tjuguetå år, samt änka, som, efter äktenskapets upplösning, i tio år oavbrutet haft sitt hemvist utom riket, förlorar sitt svenska medborgarskap, såframt ej vistandet utomlands föranledes av offentligt uppdrag för riket eller ock förbehåll göres om medborgarskapets bibehållande genom en inom nämnda tids utgång hos svensk beskickning eller svenskt konsulat avgiven skriftlig förklaring.

I 1923 års proposition hade, i enlighet med 1921 års delegerades förslag, åt nu förevarande stadganden givits den lydelsen, att först den andra utom riket födda och där oavbrutet bosatta generationen skulle i regel förlora sitt utländska medborgarskap vid uppnådd ålder av tjugutvå år. Huvudstadgandet hade följande avfattning: »Svensk man eller svensk ogift kvinna, som är född utom riket och aldrig här haft sitt hemvist, och vars båda föräldrar eller, då fråga är om utom äktenskap född person, moder är född utom riket, förlorar sin svenska medborgarrätt vid uppnådd ålder av tjugutvå år, såframt ej dessförinnan Konungen, på ansökan, medgivit, att medborgarrätten ändock må bibehållas.»

I nu föreliggande förslag hava dessa stadganden, i överensstämmelse med vad 1923 års konstitutionsutskott och samma års delegerade hemställt, föreslagits ändrade så, att i regel redan den första utom riket födda och där oavbrutet vistande generationen skulle förlora sitt svenska medborgarskap vid uppnådd ålder av tjugutvå år. Med avseende å detta spörsmål hänvisas till konstitutionsutskottets motivering, där det bland annat heter (sid. 13):

»Det är enligt utskottets mening en betydande vinning, att den så kallade tioårslagen bortfaller ur vår lagstiftning och därmed åstadkommes, att utomlands vistande svenska medborgare under längre tid, än nu är fallet, kunna bibehålla sitt svenska medborgarskap, för så vitt de ej förvärva medborgarskap i annat land. Utskottet vill likväl starkt ifrågasätta, huruvida ej i Kungl. Maj:ts förslag den i och för sig berättigade omsorgen om bibehållande av sambandet mellan moderlandet och dess utflyttade medborgare sträckts utöver den gräns, inom vilken den naturliga samhörighet med moderlandet,

som bör vara medborgarskapets förutsättning, i allmänhet kan antagas äga bestånd. Utskottet håller fastmera före, att alla berättigade intressen bliva väl tillgodosedda, om det stadgas, att svensk man eller svensk ogift kvinna, som är född utom riket och aldrig här haft sitt hemvist, såsom regel förlorar sitt svenska medborgarskap vid uppnådd ålder av 22 år.»

Utöver vad konstitutionsutskottet sålunda anfört kan såsom en fördel av den sålunda föreslagna ändrade lydelsen av 9 § framhållas den förenkling av paragrafens lydelse och tillämpande, som därigenom vinnes. Skall huvudregeln erhålla denna innebörd, måste emellertid i överensstämmelse med tidigare förslag möjlighet beredas vederbörande dels att före förlustens inträde erhålla Konungens tillstånd att bibehålla sitt svenska medborgarskap (slutet av första punkten av 9 §), dels ock att i de fall, då förlust redan inträtt, återförvärva det svenska medborgarskapet genom naturalisation, oaktat vederbörande har sitt hemvist utom riket (5 §).

Anmärkas kan slutligen, att förevarande paragraf i de nyligen avlätna norska och danska propositionerna erhållit en lydelse, som nära överensstämmer med det svenska förslaget.

11 §.

Denna paragraf, som motsvarar 12 § i 1923 års proposition, har, i överensstämmelse med vad i konstitutionsutskottets och 1923 års delegerades svenska utkast hemställts, fått en något ändrad avfattning, avseende bland annat att regeringsrättens yttrande alltid skall inhämtas, innan Kungl. Maj:t meddelar sådant förklarande, som där nämnes.

12 §.

Denna paragraf, som upptagits i överensstämmelse med ett av konstitutionsutskottet framställt, av 1923 års delegerade biträtt förslag, är avsedd att bland annat ersätta det sista stycket i 5 § i 1923 års proposition.

Vid behandling av denna paragraf har konstitutionsutskottet framhållit såsom önskvärt, att föreskrifter i administrativ väg komma till stånd, som tydligt fixera den tidpunkt, vid vilken en person skall anses hava i förevarande lags mening tagit hemvist i riket eller upphört att här hava hemvist. Med avseende å detta spørsmål vill jag nämna följande.

Att i administrativ väg komplettera lagen med närmare bestämmelser rörande dess hemvistbegrepp bör enligt min mening ej komma i fråga. Detta begrepp är i så många avseenden avgörande, att, om en definition därå bör givas, denna lämpligen bör få sin plats i själva lagen. Att överhuvudtaget giva en definition på detta begrepp möter emellertid enligt min mening stora svårigheter. Frågan härom har varit uppe under detta lagstiftningsärendes tidigare behandling, men då ej ansetts böra föranleda något positivt resultat. Även jag håller före, att övervägande skäl tala för att till detta spørsmål intaga en negativ ståndpunkt. Erfaren-

heten ger vid handen, att man överhuvudtaget bör iakttaga största återhållsamhet beträffande begreppsdefinitioner i lagtext. Ej minst är försiktighet av nöden, när fråga är om ett sådant begrepp som det nu ifrågavarande, vid vars bestämmande hänsyn måste tagas till så många olika faktiska och rättsliga förhållanden. Det lärer möta oöverstigliga svårigheter att utfinna en enkel och lättfattlig definition, som täcker alla de skiftande förhållanden, som det här gäller att sammanfatta. Att märka är också, att det, om jag så får uttrycka mig, internationella hemvistbegrepp, varom huvudsakligen är fråga i nu förevarande lagstiftning, även förekommer i andra svenska lagar t. ex. i 1904 års lag om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap (3 och 4 kap.), utan att det ansetts lämpligt att där å detta begrepp lämna någon definition. Den i den nuvarande norska medborgarskapslagen förekommande definitionen å »fast bolog i riket» har också i den nyligen avlätna norska propositionen i ämnet föreslagits skola helt utgå (se Ot. prp. 1924 nr 7 sid. 12). Det torde här, såsom så ofta eljest, vara lämpligast att, på sätt skett i den nu gällande svenska medborgarskapslagstiftningen, överlåta åt praxis att, allt efter de föreliggande omständigheterna, avgöra, hur hemvistbegreppet bör i de särskilda fallen tolkas.

Däremot torde den nya medborgarskapslagen, för underlättande av dess tillämpning, böra på administrativ väg kompletteras med en del andra stadganden. Sålunda lärer det med hänsyn till den roll, som enligt de föreslagna 6 och 7 §§ ådömd hemskillnad och vissa vårdnadsförhållanden skulle komma att spela i medborgarrättsligt hänseende, lämpligen böra meddelas sådana föreskrifter att, då domstol i äktenskap, varom här är fråga, dömt till hemskillnad eller träffat bestämmelse om vårdnaden, under rättelse därom kommer till vederbörande kyrkobokföringsmyndigheters känedom, varjämte skyldighet bör stadgas för dessa kyrkobokföringsmyndigheter att i kyrkoböckerna införa anteckningar härom. Med fäst avseende å den ofta föreliggande svårigheten att avgöra, huruvida en person är svensk medborgare eller icke, lärer även vara lämpligt att på administrativ väg (i § 3 eller § 44 i förordningen angående kyrkoböckers förande den 3 december 1915) meddela en bestämmelse om rätt för vederbörande kyrkobokförare att i tvivelaktiga fall hänvisa den, som önskar bliva antecknad som svensk medborgare, att hos Kungl. Maj:t söka sådant förklarande att han är svensk medborgare, varom nämnes i 11 § av nu föreliggande förslag.

13 §.

Paragrafen motsvarar 11 § i 1923 års proposition. I densamma hava ett par ändringar vidtagits. Sålunda har det led i sistnämnda paragrafs andra stycke, som börjar med »dels ock», helt och hållet uteslutits, då den där meddelade bestämmelsen skulle komma att sakna så gott som all praktisk betydelse, om 9 § får den nu senast föreslagna avfattningen. Därjämte har sista stycket i paragrafen undergått viss jämkning i ord-

lagen, föranledd av den ändrade lydelse, som förut föreslagits å 6 §:s två första stycken.

Föredraganden uppläser härefter i enlighet med förut angivna grunder och ändringsförslag inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap av den lydelse, bilaga B¹ till detta protokoll utvisar; och hemställer föredraganden, att för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål lagrådets yttrande över förslaget, i vad det skiljer sig från Kungl. Maj:ts proposition nr 29 till 1923 års riksdag, måtte inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:
Oskar Adelsohn.

---

¹ Bilaga B, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Bilaga A.

1923 års delegerades

U t k a s t

till

särskilda medborgarskapslagar för Sverige, Norge och Danmark.

Svensk text.

L a g

om

förvärvande och förlust av
svenskt medborgerskap.

1 §.

Svenskt medborgarskap förvärvas, på grund av födsel, av barn i äktenskap, vars fader är svensk medborgare, samt av barn utom äktenskap, vars moder är svensk medborgare.

Hittebarn, som anträffas här i riket, anses, intill dess annat utrönes, såsom svensk medborgare.

2 §.

Utländsk man eller utländsk ogift kvinna, som är född här i riket och oavbrutet här haft sitt hemvist, blir svensk medborgare vid uppnådd ålder av tjugutvå år.

Vad i första stycket sägs gälla ej den, som under sista året skriftligen avsaft sig rättigheten att bli svensk medborgare och därvid tillika med behörigt bevis styrkt sig äga medborgarskap i annat land. Rätt till avsägelse, som nu är

Norsk text.

L o v

om

norsk statsborgerrett.

Erhvervelse av statsborgerrett.

§ 1.

Norsk statsborgerrett erhverves ved fødselen av ektebarn, hvis far har norsk statsborgerrett, og av barn utenfor ekteskap, hvis mor har norsk statsborgerrett.

Hittebarn, som blir funnet her i riket, anses som norsk statsborger, inntil annet blir oplyst.

§ 2.

En utenlandsk mann eller utenlandsk ugift kvinne, som er født i riket og har bodd her uavbrutt til sitt fylte 22de år, blir da norsk statsborger.

Dette gjelder ikke den, som i løpet av det siste år har avgitt skriftlig erklæring til fylkesmannen om, at han ikke vil bli norsk statsborger, og ved fyldestgjørende attest har godtgjort, at han har borgerrett i en annen stat. Sådanne erklæring

Dansk text.

L o v

om

Erhvervelse og Fortabelse
af Indfødsret.

§ 1.

Ægtebarn, hvis Fader har dansk Indfødsret, erhverver ved Fødselen Indfødsret. Udenfor Ægteskab født Barn, hvis Moder har dansk Indfødsret, erhverver ved Fødselen Indfødsret.

Et Hittebarn, som bliver fundet her i Riget, anses, indtil andet oplyses, som havende Indfødsret.

§ 2.

Fremmed Mand og fremmed ugift Kvinde, som er født her i Riget og vedblivende har haft sit Hjemsted her indtil det fyldte 19. Aar, erhverver derved Indfødsret.

Dette gælder dog ikke, hvis vedkommende i Løbet af det sidste Aar for Overøvrigheden (i København Magistraten) har afgivet skriftlig Erklæring om ikke at ville erhverve dansk Indfødsret og ved fyldestgjørende Attest har godtgjort at

nämnd, tillkommer dock ej den, vars fader eller, då fråga är om barn utom äktenskap, moder begagnat sig av sådan rätt.

Avsägelse, som i andra stycket sägs, skall ske, om den, varom fråga är, har sitt hemvist i Stockholm, hos överståthållar-ämbetet och eljest hos Konungens befallningshavande i det län, inom vilket han har sitt hemvist. Det åligger den myndighet, hos vilken avsägelse göres, att pröva avsägelsen samt att därom meddela beslut.

3 §.

Utländsk kvinna, som ingår äktenskap med svensk medborgare, förvärvar genom giftermålet svenskt medborgarskap.

Hava makarna barn samman före äktenskapet, blir jämväl barnet svensk medborgare, såframt det är ogift och ännu ej fyllt tjuguet år.

4 §.

Den, som är född här i riket och, på grund av födseln, varit svensk, men förlorat sitt svenska medborgarskap, återvinner svenskt medborgarskap genom att taga hemvist här i riket. Är han medborgare i annat land, återvinner han dock ej svenskt medborgarskap, förr än han går sitt utländska medborgarskap förlustig.

Vad i första stycket

kan ikke avgis av den, hvis far eller, om det gjelder barn utenfor ekteskap, hvis mor på denne måte har gjort sin fremmede statsborgerrett gjeldende.

§ 3.

En utenlandsk kvinne, som gifter sig med en norsk statsborger, får ved ekteskapet norsk statsborgerrett.

Har ektefellene barn sammen før ekteskapet, får også barnene norsk statsborgerrett, såfremt de er ugifte og ikke har fylt 18 år.

§ 4.

Den, som er født i riket og ved fødselen er blitt norsk statsborger, men senere har tapt sin norske statsborgerrett, gjenerhverver den ved å ta fast bolig i riket. Har han fremmed statsborgerrett, gjenerhverver han dog ikke den norske, før han har tapt den fremmede.

Disse regler gjelder og-

have Statsborgerret i et andet Land. Saadan Erklæring kan dog ikke afgives med Virkning, saafremt den paagældendes Fader — eller, naar Taleren er om en udenfor Ægteskab født Person, den paagældendes Moder — selv paa denne Maade har gjort sin fremmede Statsborgerret gældende.

§ 3.

Fremmed Kvinde, som gifter sig med en Mand, der har dansk Indfødsret, erhverver ved Ægteskabet Indfødsret.

Har Ægtefællerne Børn sammen forinden Ægteskabets Indgaaelse, erhverver ogsaa disse Børn dansk Indfødsret, forsaavidt de er ugifte og under 18 Aar.

§ 4.

Den, som er født her i Riget og ved Fødselen har erhvervet dansk Indfødsret, men senere har mistet denne, generhverver den ved at tage fast Bolig her i Riget. Har han fremmed Statsborgerret, indtræder Generhvervelsen af Indfødsretten dog først, efterat han har tabt den fremmede Statsborgerret.

Disse Regler gælder og-

sägs gälle även den, som är född utom riket och, på grund av födseln, varit svensk, såframt hans båda föräldrar eller, då fråga är om utom äktenskap född person, modern är född här i riket.

§ 5.

Konungen äger, på ansökan, till svensk medborgare upptaga (naturalisera) utlänning, som

1. fyllt tjuguet år;
2. sedan fem år har hemvist här i riket;
3. fört en hederlig vandel; samt
4. har möjlighet att försörja sig och sin familj.

Finnes sökandens upptagande till svensk medborgare medföra gagn för riket, eller har sökanden förut ägt svenskt medborgarskap, eller föreligga eljest med hänsyn till sökandens förhållanden synnerliga skäl för hans upptagande till svensk medborgare, må svenskt medborgarskap honom beviljas utan hinder av här ovan stadgade villkor.

Upphör ej sökanden enligt rätten i det land, han tillhör, i och med sin naturalisation som svensk medborgare att vara medborgare i det landet, utan fordras här för medgivande av landets regering eller annan myndighet därstädes, vare, såframt ansökningen bifalles och sökanden ej redan styrkt, att sådant

så den, som er födt utenfor riket og ved fødselen er blitt norsk statsborger, såframt begge foreldre eller, om det gjelder barn utenfor ekteskap, moren er født i riket.

§ 5.

Norsk statsborgerrett kan ved bevilling av Kongen, eller den han bemyndiger, meddeles en utlending, som

1. har fylt 21 år,
2. har fast bolig i riket og har bodd her i de siste 5 år,
3. har ført en hederlig vandel og
4. er i stand til å forsørge sig selv og sin familie.

Har ansøkeren tidligere været norsk statsborger, eller foreligger andre særlige grunner, kan statsborgerrett tilståes en utlending, som ikke opfylder de foran nevnte vilkår.

Kreves efter hjemlandets rett uttrykkelig løsning til ophevelse av ansøkerens tidligere statsborgerforhold, skal det stilles som vilkår for bevillingens ikrafttreden og for utferdigelsen av statsborgerbrev, at han innen en fastsatt frist godtgjør at løsning er tilstått. Dette krav kan dog av særlige grunner frafalles.

saa den, som er født udenfor Riget og ved Fødselen har erhvervet Indfødsret, saafremt begge Forældre — eller, hvis han er født udenfor Ægteskab, Moderen — er født her i Riget.

§ 5.

Dansk Indfødsret kan ogsaa erhverves ved Naturalisation i Henhold til § 50 i Grundloven af 5. Juni 1915 med Ændringer af 10. September 1920.

Naturalisation af en Mand omfatter hans Hustru og ugifte Ægtebørn under 18 Aar, saafremt ikke andet i det enkelte Tilfælde fastsættes.

Udenfor Ægteskab fødte ugifte Børn under 18 Aar erhverver paa samme Maade Indfødsret ved Moderens Naturalisation.

medgivande lämnats, som villkor för medborgarskapets förvärvande stadgat, att sökanden skall inom viss tid och inför den Konungens befallningshavande, som Konungen bestämmer, styrka, att dylikt medgivande lämnats. Det åligger befallningshavanden att pröva, huruvida behörigt bevis företetts, och att därom meddela beslut. Kan sökanden ej förete bevis, som nyss nämnts, må, där synnerliga skäl därtill äro, medborgarskap honom ändock av Konungen beviljas.

§ 6.

Blir utländsk man svensk medborgare enligt 2 eller 4 §, medför detta svenskt medborgarskap jämväl för hans hustru och ogifta barn i äktenskap under tjuguetår, såframt de hava hemvist här i riket. Hava de ej hemvist här i riket, men tager sedermera hustrun under äktenskapets bestånd eller barn, som ännu är ogift och under tjuguetår, under faders livstid hemvist härstädes, vinner hustrun eller barnet svenskt medborgarskap, om mannen fortfarande är svensk medborgare.

Vad i första stycket sägs skall ej äga tillämpning å barn, som, efter äktenskaps återgång eller äktenskapsskillnad, står under moderns vårdnad. Detsamma gälle hemskild hustru och barn, om vilket hon har vård-

§ 6.

När en mann blir norsk statsborger i henhold til §2 eller §4, blir ogsaa hans hustru og ugifte ektebarn under 18 år norske statsborgere, såfremt de bor i riket. Bor de her ikke, men hustruen senere, mens ekteskapet består, eller barnene, mens de er ugifte og under 18 år, tar bolig i riket, blir de da norske statsborgere, såfremt mannen fremdeles har norsk statsborgerrett.

Fra erhvervelse av statsborgerrett efter disse regler undtas barn, som efter omstøtelse eller opløsning av ekteskapet er forblitt under morens omsorg. Det samme gjelder hustru, hvis samliv med mannen er ophevet ifølge dom

§ 6.

Naar en Mand erhverver dansk Indfødsret efter § 2 eller § 4, erhverver ogsaa hans Hustru og ugifte Ægtebørn under 18 Aar saadan Ret, saafremt de bor i Danmark. Hvis de ikke bor her, men Hustruen senere, mens Ægteskabet bestaar, og Børnene mens de er ugifte og under 18 Aar, flytter til Danmark, erhverver de Indfødsret, saafremt Manden fremdeles har saadan Ret.

Fra Erhvervelse af Statsborgerret efter disse Regler undtages dog Ægtebørn, som efter Skilsmisse mellem Forældrene er forblevet under Moderns Forældremagt. Det samme gjælder fraseparet Hustru og de Børn,

naden, dock endast så länge hemskillnaden består.

Varder utländsk man, på ansökan enligt 5 §, upptagen till svensk medborgare, medför detta, om därvid ej annorlunda bestämts, svenskt medborgarskap även för hans hustru, så ock för hans barn i äktenskap, såframt dessa äro ogifta och under tjuuguett år. Hustrun skall, där ej särskilda skäl föranleda annat, beredas tillfälle att i ärendet avgiva yttrande.

7 §.

Vad i 6 § är stadgat därom, att barn i äktenskap förvärvar svenskt medborgerskap tillsammans med fadern, skall äga motsvarande tillämpning:

1. å förhållandet mellan barn utom äktenskap och barnets moder, såframt ej fadern är utländsk man och har vårdnaden om barnet;

2. å förhållandet mellan barn i äktenskap och moder, som är änka; samt

3. å förhållandet mellan barn i äktenskap och moder, vars äktenskap eljest är upplöst eller som är hemskild, såframt barnet står under moderns vårdnad.

8 §.

Svenskt medborgarskap förloras av den, som, ge-

eller bevilling, og barn, som er under hendes omsorg, sålenge samlivet ikke er gjenoptatt.

Når norsk statsborgerrett tilståes en mann efter § 5, bør bevillingen utstrekkes til hans hustru og ugifte ektebarn under 18 år, såfremt der ikke finnes grunn til å gjøre undtagelse. Før ansøkingen avgjøres, bør hustruen få adgang til å uttale sig herom.

§ 7.

De regler, som er gitt i § 6 om ektebarns erhvervelse av norsk statsborgerrett sammen med faren, får tilsvarende anvendelse:

1. i forholdet mellem en kvinne og hendes barn utenfor ekteskap, medmindre faren har omsorgen for barnet og ikke er norsk statsborger;

2. i forholdet mellem en enke og hendes ektebarn;

3. i forholdet mellem en hustru, hvis ekteskap er omstøtt eller opløst, eller hvis samliv med mannen er ophevet ifølge dom eller bevilling, og de ektebarn, som er under hendes omsorg.

Tap av statsborgerrett.

§ 8.

Norsk statsborgerrett tapes av den, som blir

over hvilke hun har Forældremagten, saalænge Samlivet ikke er blevet genoptaget.

§ 7.

De Regler, som er givne i § 6 om Ægtebørns Erhvervelse af dansk Indfødsret sammen med Faderen, faar tilsvarende Anvendelse:

1. i Forholdet mellem en Kvinde og hendes udenfor Ægteskab fødte Barn, medmindre Faderen har Forældremagten over Barnet og er Udlandning.

2. i Forholdet mellem en Enke og hendes Ægtebarn, samt

3. i Forholdet mellem en frasepareret eller fraskilt Hustru og Ægtebarn, som er under Moderens Forældremagt.

§ 8.

Dansk Indfødsret tabes af den, som bliver Stats-

nom naturalisation eller giftermål eller ock eljest, blir medborgare i annat land och där har eller efter förvärvet av medborgarskapet tager sitt hemvist. Oberoende av hemvistet förloras svenskt medborgarskap av ogift barn under tjuguet år, som blir utländsk medborgare genom föräldrarnas äktenskap.

§ 9.

Svensk man eller svensk ogift kvinna, som är född utom riket och aldrig här haft hemvist, förlorar sitt svenska medborgarskap vid uppnädd ålder av tjugutvå år, såframt ej dessförinnan Konungen, på ansökan, medgivit, att medborgarskapet ändock må bibehållas. Med hemvist här i landet skall till sin verkan vara likställd vistelse här för fullgörande av värnplikt eller för deltagande i undervisningen vid svensk läroanstalt eller ock eljest under förhållanden, som tyda på samhörighet med Sverige.

Förlust av svenskt medborgarskap enligt denna paragraf för svensk man medför förlust av sådant medborgarskap även för hans hustru samt barn i äktenskap. Vad nu är sagt äge motsvarande tillämpning å förhållandet mellan en kvinna och hennes barn utom äktenskap.

statsborger i et annet land. Bor han i riket, inntreer tapet først, når han flytter ut av riket.

§ 9.

En norsk mann eller norsk ugift kvinne, som er født i utlandet og aldrig har bodd i riket, taper sin norske statsborgerrett ved det fylte 22de år. Kongen, eller den han bemyndiger, kan dog gi bevilling til å beholde statsborgerretten.

Den, som har avtjent norsk verneplikt eller oppholdt sig her for sin utdannelses skyld eller iøvrig under forhold som tyder på samhörighet med Norge, anses ved anvendelsen av denne bestemmelse for å ha bodd i riket.

Når en mann taper sin statsborgerrett efter denne paragraf, taper ogsaa hans hustru og ektebarn norsk statsborgerrett. Tilsvarende regel gjelder i forholdet mellem en kvinne og hennes barn utenfor ekteskap.

borger i et andet Land. Bor han her i Riget, indtræder Tabet først naar han flytter ud af Riget.

§ 9.

Dansk Mand og dansk ugift Kvinde, som er født i Udlandet og aldrig har boet her i Riget, taber sin danske Indfødsret ved sit fyldte 22de Aar. Det kan dog ved kgl. Resolution bevilges, at den paagældende bevarer sin Indfødsret.

Den, som har aftjent dansk Værnepligt eller opholdt sig i Danmark forsin Uddannelses Skyld eller iøvrigt under Forhold som tyder paa Samhörighed med Danmark, anses ved Anvendelsen af denne Paragraf at have boet i Danmark.

Naar en Mand taber sin danske Indfødsret efter denne Paragraf, taber ogsaa hans Hustru og Ægtebørn dansk Indfødsret. Tilsvarende Regel gælder i Forholdet mellem en Kvinde og hendes udenfor Ægteskab fødte Barn.

10 §.

Vill någon, som är eller önskar bliva utländsk medborgare, erhålla befrielse från sitt svenska medborgarskap, göra där- om ansökning hos Konungen. Bifalles dylik ansökning, vare, om sökanden ej redan är utländsk medborgare, som villkor stadgat, att sökanden inom viss tid skall hava förvärvat medborgarskap i annat land.

11 §.

Vill någon erhålla förklarande att han är svensk medborgare, må han därom göra ansökan hos Konungen, som, efter regeringsrättens hörande, äger meddela dylikt förklarande.

12 §.

Närmare bestämmelser angående ansökan, som i 5 § sägs, och den utredning, som erfordras för prövningen av sådan ansökan, så ock de föreskrifter, som eljest finnas erforderliga för denna lags tillämpning, givas av Konungen.

*Övergångsbestäm-
melser.*

13 §.

Den, som förlorat svenskt medborgarskap på grund av stadgan- det i 7 § av lagen den 1 oktober 1894 om för- värvande och förlust av

§ 10.

Den, som er eller önsker å bli fremmed statsbor- ger, kan av Kongen, eller den han bemyndiger, lö- ses fra sitt statsborger- lige forhold til Norge. Har ansøgeren ikke frem- med statsborgerrett, set- tes som vilkår, at han innen en vis frist blir statsborger i et annet land.

*Overgangsbestem-
melser.*

§ 11.

Bestemmelsene i § 2 får også anvendelse på per- soner, som er født før lovens ikrafttreden, men da ikke har fylt 21 år.

§ 12.

For den, som fyller 22 år i de første tre år efter lovens ikrafttreden, inn- trer tap av statsborger- rett efter § 9, 1ste og 2net ledd, først ved utløpet av denne frist.

§ 13.

Den, som har tapt norsk statsborgerrett efter lov av 21de april 1888 § 6 b ved å forlate landet for bestandig, men som ikke vilde ha tapt den efter reglene i denne lovs § 9, blir, såfremt han ikke har erhvervet frem- med statsborgerrett, igjen norsk statsborger ved skriftlig å anmelde sitt ønske derom for den norske sendemann eller den norske konsul på sitt bosted i utlandet.

§ 10.

Den, som er eller som önsker at blive fremmed Statsborger, kan ved kgl. Resolution løses fra sit statsborgerlige Forhold til Danmark. Løsningen sker i det sidste Tilfælde paa Betingelse af, at An- søgeren inden en vis Frist bliver Statsborger i et andet Land.

§ 11.

Ved Anvendelsen af Lo- vens § 2 kommer Hjem- sted i de sønderjydske Landsdele i Tiden efter den 15. Juni 1920 i Be- tragting.

Lovens § 9 medfører kun Tab af Indfødsret for saadanne Personer, der opnaar 22 Aars Al- deren senere end 3 Aars Dagen efter denne Lovs Ikrafttræden, samt for saadane Personers Hu- struer og Børn.

Løvrigt kommer Lovens Bestemmelser til Anven- delse, saafremt det For- hold, der begrunder Er- hvervelse eller Fortabelse af Indfødsret, ligger ef- ter Lovens Ikrafttræden.

medborgarrätt, äger, såframt han icke förvärvat medborgarskap i annan stat samt förutsättningarna för förlust av medborgarskap enligt 9 § i denna lag icke heller äro för handen, återvinna svenskt medborgarskap genom att i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Konungen meddelas, hos svensk beskickning eller svenskt konsulat skriftligen anmäla sin önskan att åter bliva svensk medborgare.

Genom anmälan i den ordning, som i första stycket sägs, återvinnes, under enahanda villkor som där stadgas, svenskt medborgarskap jämväl av kvinna, som förvärvat svenskt medborgarskap genom födseln, men enligt stadgandet i första stycket av 6 § i lagen den 1 oktober 1894 förlorat sitt svenska medborgarskap genom giftermål med den, som ej är svensk medborgare.

Person, som ovan i denna paragraf nämns, återvinner svenskt medborgarskap jämväl genom att taga hemvist här i riket, även om sådant ej följer av stadgandet i 4 §.

Anmälan, som i denna paragraf sägs, kan ej med laga verkan göras av den, som ej fyllt tjuguetår.

När någon blir svensk medborgare enligt denna paragraf, skall vad i 6 § första och andra styckena samt 7 § är för där avsedda fall stadgat lända till efterrättelse; dock

Gjenerhvervelsen omfattar också hustru og ugifte ektebarn under 18 år med de undtagelser som er gjort i § 6, 2net ledd. Tilsvarende regel gjelder i de forhold som er nevnt i § 7 nr. 1—3.

§ 14.

Hvad der før 21de april 1888 i annen lov enn grunnloven er foreskrevet om norske undersåtter, innlendinger, nordmenn, rikets innvånere eller norske borgere, skal fremdeles få anvendelse på de innvånere av landet, som ikke har norsk statsborgerrett.

Utfyllende forskrifter.

§ 15.

Kongen utferdiger de nærmere forskrifter, som trenges til gjennomførelse av denne lov.

Kongen kan også fastsette betaling for bevilning til å erverve eller beholde norsk statsborgerrett og for løsningsbrev.

skall det i 6 § första stycket med avseende å hustru och barn stadgade villkoret om hemvist här i riket ej gälla för det fall att det svenska medborgarskapet vinnes genom anmälan hos svensk myndighet i utlandet.

14 §.

För person, som i första stycket av 9 § sägs, och som uppnår tjugutvå års ålder under något av åren 1925—1927, skall förlust av svenskt medborgarskap under de i 9 § stadgade förutsättningar inträda först med utgången av år 1927.

15 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 Januari 1925, då förordningen den 27 februari 1858 angående ordningen och villkoren för utländsk mans upptagande till svensk medborgare och lagen den 1 oktober 1894 om förvärvande och förlust av medborgarrätt skola upphöra att gälla.

Står bestämmelse i traktat, som Sverige ingått med främmande stat och som vid denna lags ikraftträdande är gällande, i strid med vad i samma lag är stadgat, skall den bestämmelsen lända till efterrättelse.

Lovens ikrafttreden.

§ 16.

Denne lov trer i kraft 1ste januar 1925. Den gjelder ikke i tilfelle, hvor dens bestemmelser måtte komme i strid med traktat.

Fra denne lovs ikrafttreden opheves, forsåvidt de endnu er gjeldende, lov om norsk statsborgerrett m. m. av 21de april 1888 med endringslover av 27de juli 1896 og 29de mars 1900, lov om forandring i bestemmelsene om svenske statsborgeres rettsstilling i Norge m. v. av 11te juni 1906, avsnitt III, og lov om utenriksvesenet av 7de juli 1922 § 8, 2net ledd.

§ 12.

Denne Lov, der træder i Stedet for Lov Nr. 42 av 19. Marts 1898 om Erhvervelse og Fortabelse af Indfødsret, saaledessom denne er ændret ved Lov Nr. 57 af 23. Marts 1908 (se Bekendtgørelse Nr. 59 af 23. Marts 1908), gælder for alle Dele af den danske Stat.

Kristiania den 10 november 1923.

Sven Hagströmer

E. Alten.

Fr. Martensen-Larsen.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 18 mars 1924.

Närvarande:

justitierådet SUNDBERG,
regeringsrådet THULIN,
justitierådet STENBERG,
justitierådet KÖERSNER.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 7 mars 1924, vid vilket protokollsutdrag fogats ett inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle inhämtas över förslaget, i vad det skilde sig från Kungl. Maj:ts proposition nr 29 till 1923 års riksdag.

Förslaget hade i erforderliga delar inför lagrådet föredragits av landshövdingen Sven Hagströmer.

I det hänseende, vari lagrådet hade att avgiva yttrande över förslaget, föranledde detsamma ej annan erinran från *lagrådets* sida än att beträffande frågan, vid vilken levnadsålder ett barns beroende av dess föräldrar med hänsyn till medborgarskap skulle upphöra, lagrådet, med hänvisning till vad lagrådet anfört i sitt den 28 november 1922 avgivna utlåtande över det förslag till lag om förvärvande och förlust av medborgarrätt, som låg till grund för Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition, hemställde, att sagda ålder måtte, i överensstämmelse med vad som skett i de norska och danska förslagen i ämnet, bestämmas till aderton i stället för tjuguetta år.

Ur protokollet:
Erik Ölander.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Ekeberg, anmäler, att sedan Kungl. Maj:t den 7 mars 1924 beslutat inhämta lagrådets utlåtande över ett inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap, i vad detta förslag skilde sig från Kungl. Maj:ts proposition nr 29 till 1923 års riksdag, lagrådet den 18 mars 1924 i sådant avseende avgivit utlåtande. Förslaget hade i remitterade delar ej föranlett annan erinran från lagrådets sida, än att beträffande frågan, vid vilken levnadsålder ett barns beroende av dess föräldrar med hänsyn till medborgarskap skulle upphöra, lagrådet, med hänvisning till vad lagrådet anfört i sitt den 28 november 1922 avgivna utlåtande över det förslag till lag om förvärvande och förlust av medborgarrätt, som låg till grund för Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition, hemställt, att sagda ålder måtte i överensstämmelse med vad som skett i de norska och danska förslagen i ämnet bestämmas till aderton i stället för tjuuguett år.

Under förklaring, att föredraganden vid prövning av vad under ärendets tidigare behandling anförts till stöd för de olika ståndpunkterna i nu förevarande avseende funnit övervägande skäl tala för åldersgränsens bestämmande till tjuuguett år, hemställer föredraganden, att förslaget måtte i oförändrat skick, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas innevarande års riksdag till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Oskar Adelsöhn.